

Narzędzie do badania predyspozycji zawodowych

ZAMEK

OPIS I INSTRUKCJA OBSŁUGI NARZĘDZIA

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

„Poznaj swoje predyspozycje zawodowe”
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Podstawy teoretyczne	4
2. Opis narzędzia – podstawowe informacje	7
3. Konstrukcja testu – tworzenie puli pytań	8
4. Elementy diagnozy	17
5. Wyniki badania – raport końcowy	21
6. Proces ewaluacji i standaryzacji narzędzia	24
7. Algorytm obliczania wyników – zastosowane miary statystyczne	25
8. Interpretacja wyników po ewaluacji i standaryzacji	28
9. Wskaźnik przedsiębiorczości	30
10. Instrukcja obsługi narzędzia dla użytkownika	34
Podsumowanie	44
Bibliografia	44
Załącznik nr 1 Lista pytań z części C	45
Załącznik nr 2 Lista zawodów	49

Wprowadzenie

Wymogi współczesnego rynku pracy, oczekiwania pracodawców oraz dynamicznie zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza sprawiają, że wzrasta zapotrzebowanie na narzędzia wspomagające proces poradnictwa zawodowego na każdym szczeblu edukacji, a szczególnie na etapie planowania własnego rozwoju zawodowego.

Jednym z kluczowych elementów tego procesu jest diagnozowanie predyspozycji i zainteresowań uczniów oraz wspieranie ich w planowaniu ścieżki kariery i dokonywaniu wyborów edukacyjno-zawodowych. Te wybory są bardzo istotne, w dużej mierze decydują o szeroko rozumianym powodzeniu i samorealizacji zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym.

Jak wskazuje praktyka, bardzo pomocne w podejmowaniu takich decyzji są narzędzia badające indywidualne preferencje i zainteresowania, które pomagają uzyskać osobie badanej cenne informacje na swój temat i są wskazówką przy podejmowaniu decyzji o dalszym etapie kształcenia czy wyborze zawodu. Narzędzia te wspomagają profesjonalne usługi doradcze i dają możliwość poznania siebie, swoich prawdziwych zainteresowań, możliwości, talentów, aspiracji oraz pozwalają na większą świadomość siebie w tym obszarze.

Tym samym, zwiększają trafność podejmowanych przez uczniów decyzji i minimalizują koszty emocjonalne wynikające z niewłaściwych wyborów. Zwiększają również szanse na planowanie przyszłości w zgodzie z rzetelną wiedzą o sobie, a nie w oparciu o spełnianie oczekiwań innych – rodziców, nauczycieli, czy też wyobrażeń na temat prestiżu społecznego czy finansowego określonych zawodów.

Ważne również jest tworzenie narzędzi pomiarowych, które cechować będzie nie tylko wymagana rzetelność i trafność, ale też takich, które spełniać będą kryterium atrakcyjności. Atrakcyjna forma testu ma bowiem, zwłaszcza w przypadku młodzieży, szczególne znaczenie. Często decyduje o większej koncentracji, zapobiega znużeniu i znacznie wpływa na poważne podejście do badania, co w dużym stopniu decyduje o rzetelności diagnozy.

Konstruując narzędzie do badania predyspozycji zawodowych "ZAMEK" braliśmy pod uwagę wyżej wymienione uwarunkowania i kryteria.

1. Podstawy teoretyczne

Zgodnie z zasadami tworzenia narzędzi pomiarowych, tworzenie puli pytań lub twierdzeń związanych z danym obszarem będącym przedmiotem badania należy oprzeć o konkretne teorie i koncepcje naukowe.

Biorąc pod uwagę odbiorców naszego Projektu, jak również przedmiot badania – predyspozycje zawodowe, konstruując narzędzie oparliśmy się głównie na teorii M. Savickasa i jego holistycznym podejściu do tematu oraz wykorzystywanym przez niego dorobku innych badaczy, między innymi D. E. Supera.

Jednym z istotnych wyznaczników wyboru zawodu i przyszłej kariery zawodowej są zainteresowania. Istnieje przekonanie o dużym znaczeniu zainteresowań zarówno dla rozwoju człowieka, jak i efektywności jego działań. Jednak odpowiednie zdefiniowanie zainteresowań jest problemem złożonym, co utrudnia ich poznanie, jak również diagnozę.

Istnieje niewiele wypróbowanych i wyspecjalizowanych narzędzi pomiaru zainteresowań, mających zastosowanie zwłaszcza w sytuacji wyboru zawodu (według A. Guryckiej, 1989).

Na duże znaczenie zainteresowań w kształtowaniu osobowości człowieka, w jego wychowaniu i nauczaniu, a także w osiąganiu zadowolenia i powodzenia wskazywali liczni badacze i teoretycy. D.E. Super (1972) stwierdza, że „zainteresowania są najlepszym wskaźnikiem programistycznym dalszej drogi życiowej jednostki” oraz, że „zainteresowania stanowią pewnego rodzaju siłę napędową, która znajduje ujście albo w pracy, albo w rozrywkach o charakterze hobby, przy czym największe zadowolenie daje dziedzina działalności najbardziej odpowiadająca zainteresowaniom”.

Istotną rolę zainteresowań przy wyborze przyszłego zawodu podkreśla również M. Czerwińska-Jasiewicz (1991), zwracając przy tym uwagę (za D.E. Superem), że zainteresowania są często głównym motywem wyboru zawodu, a także jeśli istnieje ich zgodność z możliwościami człowieka, m.in. z jego poziomem intelektualnym, zdolnościami i cechami osobowości, wybór ten jest dojrzały i w większości trafny.

Teorie, między innymi koncepcje D. E. Supera czy J. Hollanda, na których oparty jest współczesny paradygmat psychologii doradztwa zawodowego, bazują na rozpoznawaniu zainteresowań podmiotu i przewidywalności oraz względnej stabilności etapów ludzkiej kariery zawodowej. Obecna sytuacja nie tylko na krajowym, ale i europejskim rynku pracy, którego kluczową cechą są permanentne zmiany oraz małe prawdopodobieństwo jednoznacznego zapotrzebowania pracodawców na wykonywujących określone zawody pracowników powoduje, że podejście to częściowo traci na aktualności.

Działania człowieka są zależne od otoczenia społeczno-gospodarczego i niestabilne otoczenie determinuje konieczność gotowości do adaptacji i funkcjonowania w zmieniającej się rzeczywistości. Stan ten wskazuje na potrzebę wypracowania i wdrożenia w ramach doradztwa

zawodowego nowych metod wspierających młodych ludzi, tak w rozpoznaniu swoich predyspozycji, jak i w kreowaniu własnej koncepcji kariery zawodowej.

Stąd, zwłaszcza na przełomie wieków, zaszła zmiana w stosunku do planowania kariery. Dominujące w XX wieku podejście polegające na dopasowaniu się człowieka do pracy, ewaluowało w XXI wieku w kierunku dopasowywania pracy przez ludzi do ich własnych potrzeb i preferencji. Modele XXI wieku podkreślają, że jednostki konstruują swoją karierę z pomocą społeczeństw, w których żyją, kreują swoje historie życia w kontekście społeczności i wykorzystują swoje zasoby zgodnie z własnymi strategiami życia.

Dlatego konstruując narzędzie mające wesprzeć proces planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej uczniów gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych, placówek systemu oświaty, w tym słuchaczy CKUiZ, oparliśmy się głównie na założeniach ogłoszonej na początku XXI wieku narracyjnej teorii poradnictwa zawodowego Marka Savickasa, według której skuteczne i korelujące z aktualnymi uwarunkowaniami rynku pracy rozpoznawanie predyspozycji zawodowych powinno obejmować 3 komponenty :

1. Diagnozę osobowości zawodowej na podstawie typów osobowości zawodowej (ang. *vocational personality*),
2. Rozpoznanie psychospołecznej gotowości i zasobów danej osoby do radzenia sobie z obecnymi oraz przyszłymi zmianami oraz wyzwaniem w rozwoju zawodowym (ang. *career adaptability*),
3. Indywidualne, oparte na refleksji oraz dyskusji zgłębienie subiektywnych narracji podmiotu, dotyczących jego pragnień, wyobrażeń, zainteresowań zawodowych (ang. *life themes*).

Określanie predyspozycji jednostki do wykonywania zawodów o pewnych pakietach umiejętności oraz zdolności powinno się odbywać poprzez tzw. "biograficzną refleksyjność" (Savickas, 2001; 2003; 2011). M. Savickas twierdzi, że kariera jest subiektywną konstrukcją, w ramach której jednostki nadają osobiste znaczenie zdarzeniom z przeszłości, aktualnym doświadczeniom i przyszłym aspiracjom wplatając je do „tematu życia” (life theme) modelującego zawodową sferę życia człowieka.

Te pogłębione i zindywidualizowane analizy szczególnych zdolności oraz ewentualnych ograniczeń danej osoby do wykonywania określonej profesji, M. Savickas uczynił kluczowym elementem modelu nowoczesnego doradztwa zawodowego.

Takie podejście według niego daje możliwość unikalnej perspektywy określania predyspozycji zawodowych opartej na niepowtarzalności jednostki. Jego zdaniem, jednostki różnią się w zakresie swoich zawodowych cech charakteru, zdolności i osobowości, potrzeb, systemów wartości, cech osobowości i koncepcji siebie. Specyficzny zestaw cech osobowości i umiejętności sprawia (z pewną dozą tolerancji), że każda jednostka właśnie ze względu na powyższe, a nie z powodu np. swej płci, jest predestynowana do wykonywania określonych typów zawodów, jak również wiele różnych osób może wykonywać ten sam zawód (Cybal-Michalska, 2012, Minta, 2012). Tym samym M. Savickas poszerza i udoskonala dotychczasowy zakres ujmowania tego zagadnienia, przez D. E. Supera czy J. Hollanda. Przede wszystkim uznaje za nieaktualne, tzw. rozdzielanie karier żeńskich i męskich.

Teoria M. Savickasa łączy zatem podejście rozwojowe, które było kluczowe w teorii D. E. Supera ze spojrzeniem narracyjnym (motywacje psychodynamiczne, doświadczenia jednostki oraz tematy przewodnie jej historii życiowych) oraz uznaniem odmienności (różnice indywidualne, uchwycenie „różnicy” względem innych), tworząc tym samym perspektywę teoretyczną, zwaną teorią zachowań zawodowych.

Opierając się na założeniach M. Savickasa (z wykorzystaniem części założeń D. E. Supera), że rozwój zawodowy jest procesem długotrwałym i permanentnie ewoluującym, otoczenie, zwłaszcza środowisko wychowawcze i socjalizujące, odpowiedzialne za dobre przygotowanie młodego człowieka do decyzji zawodowej, powinno stworzyć klimat oraz sposobność do refleksji nad swoimi predyspozycjami zawodowymi, które nie będą wynikiem mody, decyzji osób trzecich, przypadku, ale wglądu w swoje zainteresowania, pasje i talenty.

Podsumowując: opracowany w Projekcie test "ZAMEK" opierający się głównie na ww. koncepcjach naukowych jest nie tylko typowym narzędziem pomiarowym, ale poprzez swoją konstrukcję i podstawy teoretyczne daje również możliwość głębszej refleksji nad swoimi predyspozycjami zawodowymi, na które wpływ mają zarówno zainteresowania, osobowość, charakter, umiejętności adaptacyjne, jak i osobiste doświadczenia osoby badanej.

2. Opis narzędzia – podstawowe informacje

Opracowane w Projekcie narzędzie diagnostyczne – test "ZAMEK" służy do badania predyspozycji zawodowych uczniów gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych, a także innych placówek systemu oświaty, w tym słuchaczy CKUiZ.

Podstawą teoretyczną opracowanego narzędzia były założenia narracyjnej teorii poradnictwa zawodowego M. Savickasa, według której skuteczne rozpoznawanie predyspozycji zawodowych powinno obejmować trzy, wspomniane wcześniej, kompetenty:

1. Diagnozę osobowości zawodowej (ang. *vocational personality*),
2. Rozpoznanie psychospołecznej gotowości i zasobów danej osoby do radzenia sobie z obecnymi oraz przyszłymi zmianami oraz wyzwaniem w rozwoju zawodowym (ang. *career adaptability*),
3. Indywidualne, oparte na refleksji oraz dyskusji zgłębienie subiektywnych narracji podmiotu, dotyczących jego pragnień, wyobrażeń, zainteresowań zawodowych (ang. *life themes*).

Test dzięki wykorzystaniu formuły komiksowej jest atrakcyjnym, szczególnie dla młodzieży, narzędziem pozwalającym na diagnozę dominującego typu zachowania (osobowości zawodowej) i związanych z nim predyspozycji zawodowych.

Wyniki testu pozwalają na rekomendowanie osobie badanej rodzajów prac oraz wskazanie zawodów z nimi związanych, które osoba badana mogłaby wykonywać (z listy zawodów opracowanej dla celów szkolnictwa zawodowego). Dokonywane przez osobę badaną wybory w kolejnych częściach testu są wyborami pogłębionymi (bardziej refleksyjnymi) poprzez możliwość wcielania się w role czy też identyfikację z bohaterami fabuły komiksowej testu.

Formuła testu pozwala również, oprócz diagnozy predyspozycji zawodowych, na zdobycie podstawowej wiedzy dotyczącej wymogów oraz warunków wykonywania konkretnych zawodów (oprócz diagnozy, walor edukacyjny testu).

Dzięki różnorodnej formie pytań test służy zindywidualizowanej analizie szczególnych zdolności oraz ewentualnych ograniczeń danej osoby do wykonywania określonego zawodu.

3. Konstrukcja testu – tworzenie puli pytań

Tworząc pulę pytań testowych w oparciu o teorię M. Savickasa i trzy wyróżnione przez niego komponenty, które powinny obejmować skuteczne poradnictwo zawodowe (diagnozę osobowości, rozpoznanie psychospołecznej gotowości do radzenia sobie w sytuacjach zawodowych, biograficzną refleksyjność), stworzono odpowiadające tym komponentom trzy grupy pytań.

3.1. Grupa 1. Diagnoza osobowości zawodowej na podstawie typów osobowości RIASEC

Grupa pytań dotycząca tego komponentu diagnozuje cechy osoby badanej, które określają jej predyspozycje, możliwości, talenty do wykonywania danej pracy i zawodu (według teorii RIASEC). To grupa pytań, która koncentruje się na tym, czy:

- dana praca będzie na prawdę interesować osobę,
- jest zgodna z jej zainteresowaniami,
- ma do niej odpowiednie predyspozycje,
- będzie potrafiła tę pracę wykonywać?

Teoria RIASEC zakłada, że każdy człowiek ma w sobie szereg różnorodnych cech, które można przyporządkować 6 grupom/typom. Jednak każdy jest indywidualnością o specyficznych predyspozycjach, np. jedna osoba wyróżnia się szczególnie zdolnościami artystycznymi, inna ma dar przekonywania i wpływania na innych, ktoś inny ma z kolei wyjątkowe uzdolnienia matematyczne czy manualne. Wszystkie te cechy można wykorzystać do opisu typu osobowości predysponującego do wykonywania odpowiedniego rodzaju pracy czy zawodu. Biorąc pod uwagę odpowiedzi osoby badanej (rozkład procentowy wyników) można z tych sześciu typów osobowości wyróżnić i wskazać te, które są wyraźnie dominujące i tym samym wskazują na konkretne predyspozycje i umiejętności.

3.2. Grupa 2. Rozpoznanie psychospołecznej gotowości i zasobów danej osoby do radzenia sobie z obecnymi oraz przyszłymi zmianami oraz wyzwaniami w rozwoju zawodowym.

Grupa pytań związana z tym obszarem dotyczy:

- gotowości do radzenia sobie z wyzwaniami (teraz i w przyszłości),
- potencjału osoby związanego z odpornością na zmiany, radzeniem sobie w sytuacjach trudnych, stresujących,
- gotowości do doskonalenia się i rozwoju.

W tej grupie pytań istotne znaczenie mają szeroko rozumiane umiejętności adaptacyjne jednostki, na różnych etapach ścieżki rozwoju zawodowego.

3.3. Grupa 3. Indywidualne, oparte na refleksji oraz dyskusji zgłębienie subiektywnych narracji podmiotu, tzw. biograficzna refleksyjność

Grupa pytań z obszaru "biograficzna refleksyjność" obejmuje pytania dotyczące między innymi:

- pragnień i marzeń zawodowych z okresu dzieciństwa oraz obecnych,
- systemu wartości,
- wyobrażeń zawodowych, aspiracji,
- doświadczeń związanych z wykonywaniem określonych prac,
- specyficznych zainteresowań, itp.

Zgodnie z teorią Savickasa, kariera jest subiektywną konstrukcją, w ramach której jednostki nadają osobiste znaczenie zdarzeniom z przeszłości, aktualnym doświadczeniom i przyszłym aspiracjom wplatając je do „tematu życia” modelującego zawodową sferę życia człowieka.

3.4. Etapy tworzenia narzędzia – rodzaje pytań

W oparciu o wyróżnione grupy pytań związane z trzema określonymi komponentami wyróżnionymi przez M. Savickasa (Osobowość, Adaptacja, Biografia) stworzono trzy rodzaje pytań diagnostycznych (nazwane umownie: A, B, C):

- Pytania typu A – układ pytań liniowy, osoba badana wybiera spośród listy stwierdzeń te, z którymi się identyfikuje,
- Pytania typu B – podstawa do zbudowania fabuły komiksowej,
- Pytania typu C – pytania zamknięte (pytania rozstrzygnięcia), określające czy osoba badana posiada predyspozycje nie tylko do określonego rodzaju pracy, ale także do wykonywania konkretnego zawodu.

Tworzenie puli pytań przebiegało w trzech kolejnych etapach.

Etap 1 – Tworzenie pytań typu A

Na tym etapie tworzenia testu opracowane zostały 84 pytania diagnozujące 6 typów osobowości według teorii RIASEC i związanych z nimi zachowań predysponujących do wykonywania określonych rodzajów prac czy zawodów. Pytania typu A :

- 6 ekranów po 14 pytań – razem 84 pytania w układzie mieszanym,
- odpowiedzi lokują w 6 typach osobowości według RIASEC i uwzględniają obszary: Osobowość, Adaptacja, Biografia,
- osoba badana wybiera z listy te twierdzenia, które do niej pasują i z którymi się identyfikuje.

Pytania typu A – ułożone ekranami:

■ Ekran 1:

1. Kiedy pracuję nie przeszkadza mi, że zabrudzę sobie ręce. (R)
2. Zanim zacznę cokolwiek robić, muszę najpierw wszystko uporządkować. (K)

3. Chętnie wykonuję rzeczy praktyczne, w przyszłości chciałabym/chciałbym „pracować rękami”. (R)
4. Zawsze doceniam piękne otoczenie. (A)
5. Dużą satysfakcję daje mi nauka oraz poznawanie nowych teorii. (B)
6. Ważna jest dla mnie dbałość o szczegóły. (K)
7. Lubię pracować na świeżym powietrzu, mam wtedy więcej energii do działania. (R)
8. To inni ludzie nadają sens mojemu życiu. (S)
9. Lubię rywalizować. (P)
10. Zajmowanie się innymi ludźmi sprawia mi przyjemność. (S)
11. Nauka i zdobywanie wykształcenia są dla mnie ważne - rozwijają mój sposób myślenia. (B)
12. Piękno każdego rodzaju (muzyka, kolory, formy, kształty itp.) wywierają na mnie duży wpływ. (A)
13. Jestem wrażliwa/-y na nastroje i uczucia innych ludzi. (S)
14. Zazwyczaj jestem zadowolona/-y z miejsca, w którym przebywam. (R)

■ Ekran 2:

15. Jestem osobą samodzielną, zwykle sam/-a daję sobie radę. (P)
16. Zdarza mi się siedzieć godzinami i pracować nad rozwiązaniem różnych problemów. (B)
17. Wierzę w swoje możliwości i swój potencjał. (P)
18. Drażnią mnie ludzie, którzy się spóźniają. (K)
19. Gdy mam jakieś problemy czy kłopoty ważna jest dla mnie obecność innych ludzi. (S)
20. Często poszukuję nowych sposobów, by wyrazić swoje twórcze zdolności. (A)
21. Potrafię rozwiązywać spory między przyjaciółmi. (S)
22. Rzetelna, fizyczna praca wszystkim służy. (R)
23. Nie lubię ubierać się tradycyjnie, często eksperymentuję z nowymi kierunkami mody i z kolorami. (A)
24. Najlepiej czuję się w prostym i praktycznym otoczeniu. (R)
25. Posiadam dużą łatwość wyobrażenia sobie różnych rzeczy. (A)
26. Często zadaję pytanie „dlaczego”? (B)
27. Powtarzające się, rutynowe działania pomagają mi szybciej ukończyć pracę. (K)
28. Chętnie czytam książki o różnorodnej tematyce, zwłaszcza te, które mnie interesują. (B)

■ Ekran 3:

29. Bardziej odpowiada mi, kiedy inni biorą odpowiedzialność na siebie, nie lubię być liderem. (K)
30. Odczuwam silną potrzebę dzielenia moich osobistych spraw z innymi. (S)
31. Zanim podejmę działanie, dogłębnie analizuję dany problem. (B)
32. Mam zmysł estetyczny, aranżuję swoje otoczenie, by miało niepowtarzalny charakter. (A)
33. Cieszy mnie, kiedy ludzie są zgodni i wzajemnie sobie pomagają. (S)
34. Dobra kondycja i sprawność fizyczna jest dla mnie ważna. (R)
35. Jestem zadowolona/-y, kiedy grupa liczy się z moim zdaniem i uważa je za najważniejsze. (P)
36. W samochodzie najważniejszy jest dla mnie silnik i to jak działa. (R)
37. „Dzielę włos na czworo”, dopóki nie znajdę odpowiedzi. (B)
38. Jestem wrażliwa/-y na piękno natury. (A)
39. Lubię, kiedy to co czytam zmusza do myślenia i poszerza moje horyzonty. (B)
40. Interesują mnie losy innych ludzi. (S)

41. Lubię, kiedy to, co robię jest wyrazem mojego nastroju, uczuć i wrażliwości. (A)
42. Zawsze staram się być wobec innych życzliwa/-y i uczynna/-y. (S)

■ Ekran 4:

43. Lubię wprowadzać w życie nowe pomysły. (P)
44. Doceniam sytuacje, w których wiem, czego się ode mnie oczekuje i wiem, co mam robić. (R)
45. Lubię organizować ludzi i mobilizować ich do pracy. (P)
46. Nie lubię robić rzeczy, które nie są akceptowane. (K)
47. Cenię jasno wytyczony kierunek działania. (R)
48. Drażnią mnie ludzie, którzy powierzchownie podchodzą do różnych tematów. (B)
49. Lubię, kiedy widać fizyczne efekty mojej pracy. (R)
50. Chętnie oddaję się rozmyślaniu. (A)
51. Lubię, kiedy mój dzień przebiega zgodnie z planem i wszystko jest dobrze zorganizowane. (K)
52. Lubię odróżniać się od innych, nie chcę być taka/-i jak wszyscy. (A)
53. Już jako dziecko potrafiłam/-em naprawiać różne rzeczy. (R)
54. Lubię ćwiczenia grupowe i spotkania towarzyskie. (S)
55. Dobra organizacja pracy i porządek to podstawa wszelkich efektywnych działań. (K)
56. Sądzę, że ludzie są z natury dobrzy. (S)

■ Ekran 5:

57. Nie wyobrażam sobie życia bez pięknych rzeczy wokół mnie. (A)
58. Branie udziału w podejmowaniu ważnych decyzji jest niezmiernie ciekawe. (P)
59. Posiadam dobre poczucie równowagi i lubię ruch fizyczny. (R)
60. Wyzwania mobilizują mnie do działania. (P)
61. Żeby coś w życiu osiągnąć trzeba sobie stawiać ambitne cele. (P)
62. Kiedy się do czegoś zobowiązuję, wykonuję to bardzo dokładnie. (K)
63. Jeśli coś mnie interesuje, staram się wszystkiego o tym dowiedzieć. (B)
64. Kiedy coś zaczynam robić, to lubię, kiedy wszystko jest jasno i precyzyjnie ustalone. (K)
65. Cieszę się, kiedy inni obdarzają mnie zaufaniem i powierzają mi swoje problemy. (S)
66. Nigdy nie jestem obojętna/y wobec ludzi wyglądających na samotnych i potrzebujących pomocy. (S)
67. Nie lubię narzucania ustalonego sposobu działania. (A)
68. Nowe odkrycia są niezwykle ciekawe. (B)
69. Narzucone formy czy zasady ograniczają mnie. (A)
70. Nie mam żadnych problemów z podejmowaniem decyzji i braniem za nie odpowiedzialności. (P)

■ Ekran 6:

71. Dokonuję szczegółowej analizy, by mieć pewność, że znajdę rozwiązanie. (B)
72. Nie lubię nagłych zmian w ustalonym wcześniej programie czy harmonogramie. (K)
73. Nie boję się podejmować ryzyka. (P)
74. Kiedy się czymś zajmuję, mam tendencję do zapominania o całym świecie. (A)
75. Zwykle znajduję wyjście w tzw. sytuacjach "podbramkowych". (P)
76. Nie lubię tracenia czasu na niekończące się rozmowy czy dyskusje. (B)
77. Nie znoszę prowizorki i improwizacji. (K)
78. Jeśli nie dam sobie rady za pierwszym razem, zaczynam jeszcze raz z nową energią i entuzjazmem. (P)

79. Czuję dużą satysfakcję, kiedy dobrze i starannie wywiązuję się z powierzonych mi obowiązków. (K)
80. To, jak funkcjonuje świat i natura, zawsze budziło moją ciekawość. (B)
81. Nie lubię beczynności, lubię działać. (R)
82. Nie denerwuję się, gdy trzeba przemyśleć sprawę jeszcze raz i ponownie zaplanować działanie. (K)
83. Kiedy źle się czuję, lubię z kimś porozmawiać. (S)
84. Zwykle nawiązuję kontakt z ludźmi, którzy mogą wskazać mi drogę do nowych możliwości. (P)

Oznaczenia:

- R** – Realistyczny/Praktyczny (R)
- I** – Badawczy (B)
- A** – Artystyczny (A)
- S** – Społeczny (S)
- E** – Przedsiębiorczy (P)
- C** – Konwencjonalny (K)

Etap II – Tworzenie pytań typu B

Na tym etapie stworzono 23 pytania, które stanowiły podstawę do zbudowania fabuły komiksowej (do ostatecznej wersji narzędzia dokonano wyboru 20 pytań, które następnie umieszczone zostały w kolejności korespondującej z rozwojem fabuły komiksu):

- 20 pytań zostało wplecione w fabułę komiksową,
- osoba badana w poszczególnych sekwencjach komiksu odpowiada na pytania (6 możliwych odpowiedzi do wyboru),
- odpowiedzi lokują się w 6 typach osobowości (według RIASEC) i uwzględniają obszary: Osobowość, Adaptacja, Biografia.

Pytania typu B – podstawa do budowania fabuły komiksowej:

1. Które z określeń najbardziej do Ciebie pasuje bądź najlepiej Cię opisuje?
 - artystyczna dusza (A)
 - praktyczny realista (R)
 - dociekliwy badacz (B)
 - serce na dłoni / dusza człowiek (S)
 - przywódca stada / inspirujący lider (P)
 - skrupulatny wykonawca (K)
2. Jako dziecko najchętniej bawiłaś/eś się :
 - klockami – budując, majsterkując (R)
 - rysując lub malując (A)
 - w gry i zabawy z innymi (S)
 - tym, co było "pod ręką" / w typowe gry i zabawy (K)
 - z innymi dziećmi, wymyślając i organizując zabawy (P)
 - najchętniej bawiłam/-em się sam/-a (B)

3. Na "Targach wiedzy o świecie" najchętniej odwiedzisz stoisko:
 - „Kultura i sztuka - dawniej i dziś” (A)
 - „Największe osiągnięcia współczesnej nauki” (B)
 - „Nowinki ze świata techniki” (R)
 - „Od Zera do Milionera - trendy w świecie biznesu” (P)
 - „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” – wystawa fotografii, relacje wolontariuszy (S)
 - „Prezentacja skutecznych metod organizacji pracy” (K)
4. W firmie produkującej wyposażenie wnętrz najchętniej podejmiesz się:
 - projektowania nowych modeli, sprzętów, bibelotów itp. (A)
 - zarządzania działem sprzedaży lub sprzedażą (P)
 - pracy w biurze i porządkowania dokumentacji (K)
 - przyjmowania nowych pracowników, pracy w dziale personalnym (S)
 - wykonywania zaprojektowanych przedmiotów (R)
 - badania i analizy rynku (B)
5. Jak najchętniej spędzasz swój wolny czas?
 - na spotkaniach z przyjaciółmi (S)
 - pisząc, czytając, rozmyślając (A)
 - pracując w ogrodzie lub na działce (R)
 - porządkując swój pokój lub mieszkanie (K)
 - organizując różne ciekawe przedsięwzięcia (R)
 - rozwiązując łamigłówki i problemy logiczne (B)
6. Twój bliscy i przyjaciele powiedzieliby o Tobie, że jesteś :
 - inteligentna/-y, dociekliwa/-y, analityczna/-y (B)
 - przyjacielska/-i, uczynna/-y (S)
 - zaradna/-y i przebojowa/-y (P)
 - konkretna/-y i praktyczna/-y (R)
 - uporządkowana/-y i dobrze zorganizowana/-y (K)
 - niekonwencjonalna/-y, twórcza/-y (A)
7. Czego nie lubisz w ludziach?
 - powierzchowności, braku wiedzy bądź głupoty (B)
 - braku życzliwości w stosunku do innych ludzi i nieliczenia się z ich uczuciami (S)
 - chaotyczności i braku zorganizowania (K)
 - niezdecydowania i niezaradności (P)
 - beczynności i pozorowanych działań (R)
 - braku wyobraźni i wrażliwości (A)
8. Szykujesz się do szkoły/ pracy/ na spotkanie. Jak to u Ciebie wygląda ?
 - zawsze jestem na czas - nie wyobrażam sobie spóźniania (K)
 - zdarza się, że się spóźniam, ale bardzo rzadko - tylko wtedy, gdy jest jakaś obiektywna przyczyna (R)
 - praktycznie zawsze mam problem, żeby zdążyć - nie lubię, kiedy czas mnie ogranicza (A)
 - jeśli akurat coś całkowicie mnie pochłania, zapominam o wszystkim (B)

- wszystko musi być tak, jak sobie wcześniej ustaliłam/-em - nie pozwolę sobie na spóźnienie, stracił/a/bym w oczach innych (P)
 - staram się zawsze zdążyć - nie chcę, żeby inni musieli na mnie czekać (S)
9. Twój pokój lub miejsce pracy można określić jako :
- twórczy nieporządek (A)
 - pokój, w którym jest tylko to, co jest Ci naprawdę potrzebne (R)
 - uporządkowany, gdzie wszystko jest na swoim miejscu (K)
 - reprezentacyjny, robiący wrażenie (P)
 - przytulny, w którym każdy czuje się dobrze (S)
 - przypominający pracownię naukowca (B)
10. To co jest dla Ciebie najważniejsze w życiu, to:
- być samodzielnym i niezależnym, zarabiać dużo pieniędzy (P)
 - w pełni cieszyć się życiem i zachwycać jego pięknem (A)
 - być pożytecznym i pomocnym dla innych (S)
 - być uznanym specjalistą / ekspertem w danej dziedzinie wiedzy czy środowisku zawodowym (B)
 - żyć z pracy rąk i dobrze sobie radzić w każdej sytuacji (R)
 - dążyć do doskonałości i perfekcji (K)
11. Masz przygotować prezentację na temat swoich zainteresowań bądź hobby przed większą grupą. Jaką będzie miała formę?
- przygotujesz dużo danych, informacji, materiałów (B)
 - zaprezentujesz realny przedmiot swoich zainteresowań i dasz spróbować innym (R)
 - pokażesz swoje prace w nieszablonowej, niekonwencjonalnej formie (A)
 - opowiesz o swojej pasji, będziesz odwoływał/-a się do przykładów, doświadczeń, emocji (S)
 - przygotujesz inspirujące wystąpienie, pragnąc zarazić innych swoim "bakcylem" (P)
 - rzetelnie przygotujesz uporządkowaną prezentację, przedstawiającą Twoje hobby (K)
12. Twój kolega prosi Cię o pomoc w przygotowaniu prezentacji, co zrobisz?
- pomożesz mu po zajęciach, a w razie trudności pozwalasz mu do Ciebie jeszcze zadzwonić (S)
 - pokażesz mu jakbyś to zrobił/-a, dając konkretny przykład (R)
 - opowiesz mu jak mógłby przygotować nieszablonową prezentację (A)
 - polecisz mu książki, strony internetowe, wskażesz materiały źródłowe (B)
 - powiesz mu, że jak dobrze zaplanuje i zorganizuje prace, to sobie z tym poradzi (K)
 - zapewnisz, że sam sobie świetnie da radę i trzymasz za niego kciuki, wzmocnisz jego wiarę w siebie (P)
13. Wyobraź sobie, że udział w wolontariacie otwiera Ci drogę do wymarzonej kariery zawodowej. Wskaż, jaki rodzaj aktywności wybierzesz:
- prace przy projekcie polegającym na zbieraniu i analizowaniu wielu danych, wyciąganiu logicznych wniosków (B)
 - pomoc przy organizacji i zaplanowaniu zbiórki makulatury na rzecz domu dziecka (K)
 - prace przy organizacji dni ulicy, przygotowanie programu artystycznego (A)
 - prace przy projekcie dotyczącym zagospodarowania terenów parku miejskiego (prace porządkowe, nasadzenia, prace elektryczne, mechaniczne itp.) (R)

- pomoc ofiarom powodzi / osobom niepełnosprawnym (S)
 - udział w projekcie mającym na celu wypromowanie regionu lub miasta, w którym mieszkasz (P)
14. Masz do zrealizowania zadanie, które wymaga pracy zespołowej. Jak będziesz je wykonywał? / Jak się do tego zabierzesz?
- najchętniej sam/-a wszystko zrobię, ponieważ najlepiej pracuje mi się niezależnie od innych (B)
 - w zespole wykonuję swoją precyzyjnie określoną część pracy, tak jak pozostali (K)
 - tak podzielę pracę, aby każdy robił to, do czego najlepiej się nadaje (P)
 - zaangażuję się dopiero wtedy, kiedy to, co będziemy robić będzie naprawdę ciekawe (A)
 - będę się również starał pomagać innym, gdyby mieli problemy (S)
 - skoncentruję się głównie na działaniu i konkretach (R)
15. W jakich sytuacjach stresujesz się najbardziej? Jakie sytuacje najbardziej Cię denerwują?
- kiedy nie wiem co mam robić lub nagle zmieniają się reguły i wszędzie panuje nieporządek i chaos (K)
 - kiedy nie mogę zrealizować swoich pomysłów, a wiem, że są najlepsze (P)
 - kiedy wiem, że moje relacje z innymi mogą się zepsuć lub ucierpieć (S)
 - nie mam swobody wyrażania siebie i swoich myśli (A)
 - kiedy ludzie nie wiedzą czego konkretnie ode mnie chcą (R)
 - kiedy nie mam dostępu do informacji i wiedzy, której w danym momencie potrzebuję (B)
16. Co intuicyjnie najlepiej wyczuwasz i potrafisz zrozumieć?
- różnorodne zagadnienia naukowe i techniczne
 - ludzi, ich myśli i zachowanie (S)
 - praktyczne rozwiązania i sposoby wykonania konkretnych rzeczy (R)
 - dane statystyczne, zestawienia liczbowe, określone procedury (K)
 - naturalne talenty, możliwości i umiejętności innych (P)
 - ukryte przesłania i symbole zawarte w dziełach sztuki (A)
17. Masz do wykonania ważną pracę. Czego najbardziej potrzebujesz?
- instrukcji na temat tego, co mam zrobić i możliwości spróbowania różnych rozwiązań (R)
 - możliwości samodzielnego znalezienia logicznego, racjonalnego rozwiązania (B)
 - swobody i nieustalonych norm, chcę działać intuicyjnie (A)
 - współpracy z innymi w dobrej, przyjacielskiej atmosferze (S)
 - zgranego efektywnego zespołu, który z entuzjazmem zrealizuje mój pomysł (P)
 - ściśle określonych reguł, zasad bądź procedur (K)
18. Jak reagujesz na reguły, nakazy, zarządzenia?
- odpowiedzialnie wszystkim przestrzegam (K)
 - kieruję się głównie własnymi regułami i zasadami, które prowadzą mnie do celu (P)
 - nie lubię ściśle określonych reguł, to mnie ogranicza (A)
 - przestrzegam przede wszystkim tych, które rozumiem i wydaje mi się, że są logiczne i uzasadnione (B)
 - staram się je przestrzegać, wierzę że ustalono je dla dobra wszystkich (S)
 - przestrzegam reguł i zasad, przecież czemuś służą (R)

19. Idealną pracę wyobrażam sobie jako:

- praktyczne zadania w nieformalnym środowisku (R)
- rozwiązywanie naukowych i technicznych problemów w niezależnym środowisku (B)
- twórcze zadania w swobodnym środowisku (A)
- grupową współpracę w przyjacielskiej atmosferze (S)
- realizację kreatywnych celów w zmotywowanym zespole (P)
- systematyczne działania w uporządkowanym środowisku (K)

20. Wybrany przeze mnie zawód powinien mi przede wszystkim dawać:

- poczucie bezpieczeństwa wynikające z jasno określonych reguł i stałych przychodów (K)
- pieniądze i wysoki prestiż społeczny (P)
- uznanie, z racji posiadanej wiedzy i osiągnięć naukowych (B)
- sympatię i szacunek ze strony innych ludzi (S)
- możliwość wyrażania siebie, wykorzystania swoich talentów (A)
- poczucie, że to, co robię jest przydatne i praktyczne (R)

Oznaczenia:

R – Realistyczny (Praktyczny) (R)

I – Badawczy (B)

A – Artystyczny (A)

S – Społeczny (S)

E – Przedsiębiorczy (P)

C – Konwencjonalny (K)

(UWAGA: w teście posługujemy się oznaczeniami w języku polskim)

Razem (etap pierwszy i drugi) opracowano 104 pytania o charakterze diagnostycznym, które pozwalają na określenie dominującego typu osobowości zawodowej u osoby badanej. Na tym etapie osoba badana dostaje wynik (diagnozę w oparciu o ponad 100 pytań) określający dominujący u niej typ osobowości zawodowej według RIASEC (wykres kołowy z rozkładem procentowym) i wskazanie na rekomendowany dla niej rodzaj pracy – jednej z dziesięciu.

Etap III – Tworzenie pytań typu C

Pytania typu C mają charakter pytań rozstrzygających i odnoszą się do specyfiki poszczególnych zawodów.

- osoba badana wcielając się w postać komiksową ma możliwość zapoznania się z informacjami dotyczącymi danego zawodu, takimi jak: główne zadania i wykonywane czynności, kompetencje i kwalifikacje, środowisko i charakter prac,
- do każdego zawodu przyporządkowane jest minimum 1 pytanie,
- celem pytań jest dokładna weryfikacja, czy osoba badana posiada predyspozycje nie tylko do określonego rodzaju pracy, ale także do wykonywania konkretnego zawodu.

Pytania typu C wraz z przypisanymi rodzajami prac i zawodami stanowią załącznik do niniejszego dokumentu (załącznik nr 1).

4. Elementy diagnozy

Wynik testu uzyskany na podstawie odpowiedzi na ponad 100 pytań (typu: A, B, C), pozwala na:

- określenie dominującego u osoby badanej typu osobowości zawodowej,
- rekomendowanie jej rodzajów prac, do których jest predysponowana,
- wskazanie konkretnych zawodów, które osoba badana mogłaby wykonywać (z listy zawodów dla celów szkolnictwa zawodowego).

4.1. Typy osobowości zawodowej według RIASEC – charakterystyka typów

Oznaczenia:

R (Realistic)	– Realistyczny	– R
I (Investigative)	– Badawczy	– B
A (Artistic)	– Artystyczny	– A
S (Social)	– Społeczny	– S
E (Entrepreneurial)	– Przedsiębiorczy	– P
C (Conventional)	– Konwencjonalny	– K

(UWAGA: w teście posługujemy się oznaczeniami w języku polskim)

■ R – Realistyczny

Osoby, u których dominuje ten typ zachowania, postrzegania świata i ludzi, odbioru informacji, przedstawiane są jako konkretne, praktyczne, prostolinijne, systematyczne. Preferują odbiór wrażeń przez dotyk. W pracy wykorzystują uzdolnienia manualne, lubią konstruować, budować, mieć do czynienia z maszynami. Dążą do skonkretyzowania czego się od nich oczekuje, co ma być wykonane. Lubią kiedy widać konkretne efekty ich pracy oraz kiedy to, co robią jest przydatne i użyteczne.

Rekomendowane rodzaje prac: osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **produkcyjna** – związana z wytwarzaniem produktów, przedmiotów materialnych, (montowanie, budowanie, uczestniczenie w produkcji i hodowli zwierząt),
- **usługowa** – polegająca na świadczeniu usług dla ludności, leczenie, handel, turystyka. Charakteryzuje się tym, że jest wykonywana na rzecz innych ludzi. Praca ta dotyczy również przedmiotów już wytworzonych, ich naprawy, skupu, zbytu,
- **sportowa** – związana z uprawianiem sportu, trenowanie, rekreacja. Praca związana ze sportem, polegająca na instruktażu, kształceniu kadry sportowej, ocenie wyników, dbaniu o zdrowie i kondycję sportowców.

Przykładowe zawody: blacharz samochodowy, cieśla, cukiernik, technik weterynarii, technik usług fryzjerskich.

■ B – Badawczy

Osoby o dominującym zachowaniu tego typu charakteryzują określenia: analityczny, dociekliwy, precyzyjny, konkretny, o szerokim umyśle, ciekawy zjawisk, z dużym zmysłem obserwacji, racjonalny, niezależny. Lubią diagnozować, badać, obserwować, poznawać, zrozumieć sedno problemu. Dobrze znajdują się w pracy koncepcyjnej, samodzielnej, wymagającej wysokiej logiki myślenia. Zbierają i przetwarzają zgromadzone dane i informacje.

Rekomendowane rodzaje prac: osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **poznawcza** – odkrywanie, wymyślanie, nauczanie, działalność badawcza. Polega na prowadzeniu badań w określonym zakresie, zbieraniu danych, materiału, przekazywaniu zdobytej wiedzy innym. Są to zawody naukowe. Ich przedstawiciele motywowani są własnym rozwojem, poszerzaniem własnych horyzontów, wolą odkrywania czegoś nowego,
- **informacyjna** – zbieranie, rozpowszechnianie i udzielanie informacji.

Przykładowe zawody: technik analityk, technik nawigator morski, technik logistyk.

■ A – Artystyczny

Osoby tego typu to osoby o zdolnościach i preferencjach artystycznych. W działaniach innowacyjni, niekonformistyczni, impulsywni, niestandardowi, intuicyjni, wrażliwi. Decyzje podejmują na bazie wycucia, dążą do kreatywnych zadań, wolą pracować nad ideami, koncepcjami niż nad konkretnymi przedmiotami. Nie lubią schematów, chętnie wychodzą poza stereotypy.

Rekomendowane rodzaje prac: osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **artystyczna** – tworzenie w procesie twórczym wytworów, komponowanie, aktorstwo, pisarstwo, malarstwo, granie na instrumentach. Polega na tworzeniu rzeczy abstrakcyjnych, zaspokajających potrzeby duchowe człowieka, poczucie piękna, estetyki, rozwijania wyobraźni. Przedstawicielei tej grupy charakteryzuje duża wyobraźnia, myślenie twórcze, niestandardowe.

Przykładowe zawody: animator kultury, aktor cyrkowy, aktor scen muzycznych, tancerz, plastyk.

■ S – Społeczny

Podejście do życia i ludzi osób należących do tej kategorii określane są jako: taktowne, hojne, pomocne, współpracujące, uprzejme, rozumiejące. Preferują pracę bezpośrednio dotyczącą ludzi. Lubią wyjaśniać, informować, szkolić, doradzać, pomóc.

Rekomendowane rodzaje prac: osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **opiekuńcza** – pielęgnowanie i dbanie o innych. Polega na troskliwym zajmowaniu się innymi osobami, także zwierzętami, pielęgnowaniu ich. Przedstawiciele tych zawodów pomagają w realizacji potrzeb życiowych innych,
- **wychowawcza** – wpływanie na innych ludzi, kształtowanie pożądanых społecznie zachowań, postaw. Związana z oddziaływaniem na inne osoby w taki sposób, aby ich zachowanie

było zgodne z przyjętymi normami życia społecznego. Polega na korekcie postaw przy pomocy różnych środków wywierania wpływu,

- **usługowa** – świadczenie usług dla ludności, leczenie, handel, turystyka. Charakteryzuje się tym, że jest wykonywana na rzecz innych ludzi. Praca ta dotyczy również przedmiotów już wytworzonych, ich naprawy, skupu, zbytu.

Przykładowe zawody: asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun medyczny, kelner, opiekunka środowiskowa.

■ P – Przedsiębiorczy

To typ charakteryzujący się energią, optymizmem, entuzjazmem, ekstrawersją. Ludzi o tej dominancie interesuje szeroka perspektywa, wyznaczanie zadań, pociągnięcie ludzi do wytyczonego celu, wywieranie wpływu, wymierne osiągnięcia. Lubią mówić, promować, sprzedawać, przewodzić, przekonywać.

Rekomendowane rodzaje prac: Osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **organizacyjna** – odpowiedzialność za tworzenie i funkcjonowanie organizacji, zarządzanie i kierowanie. Charakteryzuje się dużym stopniem odpowiedzialności. Są to zawody niezwiązane bezpośrednio z przedmiotami materialnymi, lecz z osobami. Są to zawody kierownicze, ich przedstawiciele pełnią nadzór nad innymi, organizują i kontrolują pracę innych,
- **usługowa** – świadczenie usług dla ludności, leczenie, handel, turystyka. Charakteryzuje się tym, że jest wykonywana na rzecz innych ludzi. Praca ta dotyczy również przedmiotów już wytworzonych, ich naprawy, skupu, zbytu.

Przykładowe zawody: technik logistyk, sprzedawca, technik handlowiec, technik organizacji reklamy.

■ K – Konwencjonalny

W tej grupie znajdują się osoby, w stosunku do których używa się określeń typu: metodyczny, precyzyjny, praktyczny, systematyczny. Zazwyczaj uporządkowane, odpowiedzialne, punktualne. Chętnie podejmują się działań, które mają swój ustalony rytm i przebieg. Osoby preferujące pracę z danymi liczbowymi, przestrzeganie procedur, organizowanie i porządkowanie danych, korzystanie z programów obliczeniowych. Lubiące jasno określone reguły i zasady postępowania.

Rekomendowane rodzaje prac: Osoby z dominantą tego rysu predysponowane są do wykonywania następujących rodzajów pracy:

- **porządkowa** – pilnowanie porządku i ładu. Polega na dbaniu o czystość, ład. Przedstawiciele tych zawodów prowadzą nadzór nad prawidłowością przestrzegania określonych norm, regulaminów,
- **informacyjna** – zbieranie, rozpowszechnianie i udzielanie informacji.

Przykładowe zawody: technik archiwista, technik usług finansowych i pocztowych.

4.2. Rekomendowane rodzaje prac

Osoba badana otrzymuje wynik (diagnozę) w oparciu o ponad 100 pytań, określający dominujący u niej typ osobowości zawodowej według RIASEC (wykres kołowy z rozkładem procentowym poszczególnych typów) i wskazanie na rekomendowany rodzaj pracy – jednej z dziesięciu. Rodzaje pracy :

1. **Organizacyjna** – odpowiedzialność za tworzenie i funkcjonowanie organizacji, zarządzanie i kierowanie. Charakteryzuje się dużym stopniem odpowiedzialności. Są to zawody niezwiązane bezpośrednio z przedmiotami materialnymi, lecz z osobami. Są to zawody kierownicze, ich przedstawiciele pełnią nadzór nad innymi, organizują i kontrolują pracę innych.
2. **Poznawcza** – odkrywanie, wymyślanie, nauczanie, działalność badawcza. Polega na prowadzeniu badań w określonym zakresie, zbieraniu danych, materiału, przekazywaniu zdobytej wiedzy innym. Są to zawody naukowe. Ich przedstawiciele motywowani są własnym rozwojem, poszerzaniem własnych horyzontów, wolą odkrywania czegoś nowego.
3. **Produkcyjna** – wytwarzanie, montowanie, budowanie, uczestniczenie w produkcji, np. rzemieślnik, monter, spawacz. Związana z wytwarzaniem produktów, przedmiotów materialnych, użytecznych.
4. **Artystyczna** – tworzenie w procesie twórczym wytworów, komponowanie, aktorstwo, pisarstwo, malarstwo, granie na instrumentach. Polega na tworzeniu rzeczy abstrakcyjnych, zaspokajających potrzeby duchowe człowieka, poczucie piękna, estetyki, rozwijania wyobraźni. Przedstawiciele tej grupy charakteryzuje duża wyobraźnia, myślenie twórcze – niestandardowe.
5. **Wychowawcza** – wpływanie na innych ludzi, kształtowanie pożądaných społecznie zachowań, postaw. Związana z oddziaływaniem na inne osoby w taki sposób, aby ich zachowanie było zgodne z przyjętymi normami życia społecznego. Polega na korekcie postaw przy pomocy różnych środków wywierania wpływu.
6. **Opiekuńcza** – pielęgnowanie i dbanie o innych. Polega na troskliwym zajmowaniu się innymi osobami, także zwierzętami, pielęgnowaniu ich. Przedstawiciele tych zawodów pomagają w realizacji potrzeb życiowych innych.
7. **Usługowa** – świadczenie usług dla ludności, leczenie, handel, turystyka. Charakteryzuje się tym, że jest wykonywana na rzecz innych ludzi. Praca ta dotyczy również przedmiotów już wytworzonych, ich naprawy, skupu, zbytu.
8. **Porządkowa** – pilnowanie porządku i ładu. Polega na dbaniu o czystość, ład. Przedstawiciele tych zawodów prowadzą nadzór nad prawidłowością przestrzegania określonych norm, regulaminów.
9. **Sportowa** – uprawianie sportu, trenowanie, rekreacja. Praca związana ze sportem, polegająca na instruktażu, kształceniu kadry sportowej, ocenie wyników, dbaniu o zdrowie i kondycję sportowców.
10. **Informacyjna** – zbieranie, rozpowszechnianie i udzielanie informacji.

4.3. Wybór zawodów związanych z określonymi rodzajami prac

Po diagnozie typów osobowości zawodowej i rekomendowaniu rodzaju pracy, w oparciu o pytania rozstrzygające (typ pytań C), uczeń wcielając się w postać komiksową ma możliwość zapoznania się z konkretnymi zawodami (lista zawodów – załącznik nr 2, szczegóły w Kartach Opisu Zawodów).

5. Wyniki badania – raport końcowy

Po przejściu wszystkich części testu związanych z pytaniami: A, B, C i kolejnych elementów diagnozy, osoba badana (uczeń) otrzymuje raport końcowy. Istnieje również możliwość otrzymania kopii tego raportu końcowego przez nauczyciela, doradcy zawodowego i doradcy.

Raport z badania obejmuje następujące elementy:

- wykres kołowy przedstawiający procentowy rozkład wyników, wskazujący na trzy dominujące typy osobowości zawodowej,
- krótki opis każdego z typów osobowości,
- rekomendowane rodzaje prac z ich krótkim opisem,
- wskazanie zawodu wybranego przez ucznia z puli zawodów rekomendowanych na podstawie diagnozy,
- poziom uzdolnień przedsiębiorczych w postaci wartości wskaźnika przedsiębiorczości z krótkim opisem.

Bardzo ważnym elementem raportu jest wskazanie uczniowi, że na każdym etapie swojej edukacji czy ścieżki kariery zawodowej, dokonując wyborów (wybierając szkołę, zawód dla siebie, miejsce pracy) powinien przede wszystkim kierować się swoimi zainteresowaniami, naturalnymi predyspozycjami, talentami, a także tym, co jego zdaniem potrafi robić najlepiej i co sprawia mu największą satysfakcję.

Wynik badania zwraca uwagę na zainteresowania, predyspozycje i umiejętności osoby badanej i może być pomocny w indywidualnej pracy, zarówno w zakresie wzmacniania potencjału (badanego), jak również przy dokonywaniu wyboru dalszej drogi edukacji czy ścieżki kariery zawodowej.

Należy jednak pamiętać, że w zależności od wielu zmiennych, czynników wpływających na wybory edukacyjne i zawodowe, takich jak wiek osoby badanej, dotychczasowe doświadczenia życiowe, oczekiwania społeczne, rozstrzygające decyzje i wybory powinny należeć do osoby badanej.

Warto też zwrócić uwagę, że nauczyciel i doradca zawodowy mają możliwość pozyskania z systemu zbiorczych danych o wynikach swoich uczniów/słuchaczy i ich analizy za pomocą specjalnego narzędzia. W tym celu ma możliwość zaproszenia uczniów/słuchaczy do badania online (dane z badań wykonywanych indywidualnie, prywatnie przez uczniów nie są rejestrowane w bazie danych).

Przykładowy raport z badania dla ucznia:

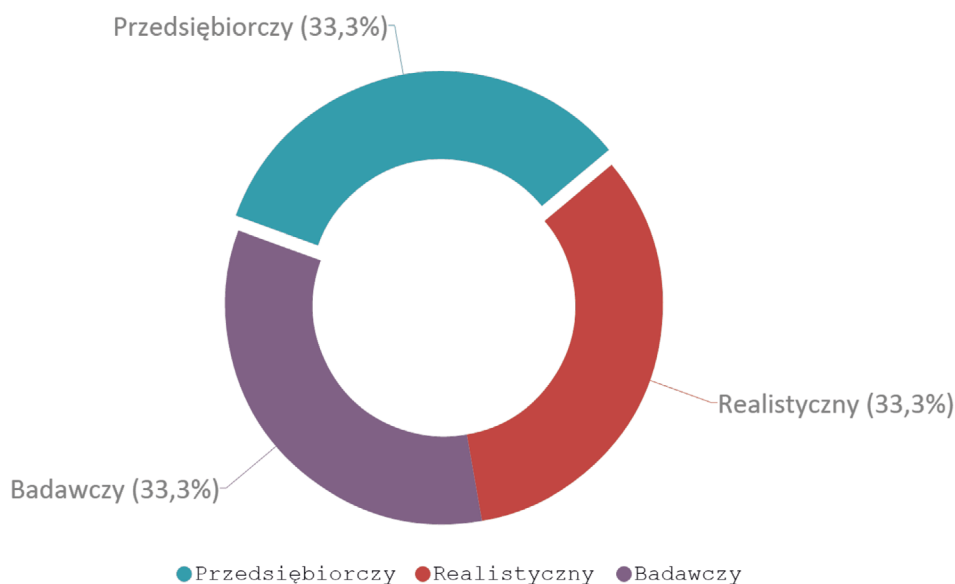
RAPORT

z testu predyspozycji zawodowych

Dziękujemy za wykonanie testu!

Poniżej prezentujemy zestawienie Twojego indywidualnego wyniku.

Wykres kołowy przedstawia procentowy rozkład wyników na podstawie Twoich odpowiedzi.

Twój dominujący typ zachowania to:

P Przedsiębiorczy

To typ charakteryzujący się energią, optymizmem, entuzjazmem, ekstrawersją. Ludzi o tym typie osobowości zawodowej interesuje szeroka perspektywa, wyznaczanie zadań, pociągnięcie ludzi do wytyczonego celu, wywieranie wpływu, wymierne osiągnięcia. Lubią mówić, promować, sprzedawać, przewodzić, przekonywać.

R Realistyczny

Osoby, u których dominuje ten typ zachowania, postrzegania świata i ludzi, odbioru informacji, przedstawiane są jako konkretne, praktyczne, prostolinijne, systematyczne. Preferują odbiór wrażeń przez dotyk. W pracy wykorzystują uzdolnienia manualne, lubią konstruować, budować, mieć do czynienia z maszynami. Dążą do skonkretyzowania, czego się od nich oczekuje, co ma być wykonane. Lubią, kiedy widać konkretne efekty ich pracy, oraz kiedy to, co robią jest przydatne i użyteczne.

RAPORT

z testu predyspozycji zawodowych

B Badawczy

Osoby o dominującym zachowaniu tego typu charakteryzują następujące określenia: analityczny, dociekliwy, precyzyjny, konkretny, o otwartym umyśle, ciekawy zjawisk, z dużym zmysłem obserwacji, racjonalny, niezależny. Lubią diagnozować, badać, obserwować, poznawać i rozumieć sedno problemu. Dobrze odnajdują się w pracy koncepcyjnej, samodzielnej, wymagającej logicznego myślenia. Zbierają oraz przetwarzają zgromadzone dane i informacje.

Poszczególne typy predysponują do wykonywania określonego rodzaju prac. W przypadku Twojego wyboru rekomendowane dla Ciebie rodzaje prac to:

- **Organizacyjna** - odpowiedzialność za tworzenie i funkcjonowanie organizacji, zarządzanie i kierowanie. Ten rodzaj pracy charakteryzuje się dużym stopniem odpowiedzialności. Są to zawody kierownicze, niezwiązane bezpośrednio z przedmiotami materialnymi, lecz z osobami. Ich przedstawiciele pełnią nadzór nad innymi, organizują i kontrolują pracę innych.
- **Usługowa** - świadczenie usług dla ludności, leczenie, handel, obsługa turystów. Charakteryzuje się tym, że jest wykonywana na rzecz innych ludzi. Praca ta dotyczy również przedmiotów już wytworzonych - ich naprawy, skupu, zbytu.

Jak już wiesz, każdy rodzaj pracy może wiązać się z wykonywaniem konkretnego zawodu. W Twoim przypadku wybrany zawód to **Technik organizacji reklamy**. Przeglądając kartę tego zawodu i uczestnicząc w interaktywnej symulacji możesz się zorientować w tym, co jest ważne przy wykonywaniu tego zawodu, jakie predyspozycje i umiejętności należy posiadać, jak również jakie są warunki danej pracy.

Pamiętaj jednak, że na każdym etapie swojej edukacji czy ścieżki kariery zawodowej, dokonując wyborów (wybierając szkołę, zawód dla siebie, miejsce pracy) powinieneś przede wszystkim kierować się swoimi zainteresowaniami, naturalnymi predyspozycjami, talentami, a także tym, co Twoim zdaniem potrafisz robić najlepiej i co sprawia Ci największą satysfakcję.

Twój wskaźnik przedsiębiorczości wynosi 52%.

Twój wynik na skali przedsiębiorczości jest dosyć wysoki. Możesz myśleć z powodzeniem o prowadzeniu własnej firmy w przyszłości, o ile będziesz dalej rozwijać w sobie cechy przedsiębiorcze. Zainteresuj się tym, w jaki sposób zaczynali szefowie firm, które osiągnęły wielki sukces. Może któraś z tych dróg będzie dla Ciebie?

6. Proces ewaluacji i standaryzacji narzędzia

Proces standaryzacji został powiązany z ewaluacją narzędzia, która objęła swym zakresem zarówno treść (kryteria trafności, jakości i adekwatności), jak i formę graficzną (atrakcyjność) oraz elementy techniczne (niezawodność). Ewaluacji została poddana zatem zarówno poprawność i zrozumiałość poszczególnych pytań, jak też warstwa fabularna i graficzna.

W ewaluacji i standaryzacji uczestniczyli uczniowie (200 osób) – zarówno gimnazjów (100 osób), jak też szkół ponadgimnazjalnych (100 osób). Po przeprowadzeniu ewaluacji i standaryzacji opracowane zostały raporty, które zawierały wytyczne do zmian w narzędziu. Po wprowadzeniu zmian narzędzie zostało poddane procesowi normalizacji na grupie 1000 uczniów (500 uczniów gimnazjów i 500 uczniów szkół ponadgimnazjalnych) z 5 województw.

7. Algorytm obliczania wyników – zastosowane miary statystyczne

Część A zawiera 84 stwierdzenia, które odpowiadają 6 typom osobowości (po 14 odpowiedzi na jeden typ). Uczeń zaznacza te stwierdzenia, z którymi się zgadza na każdym z 6 ekranów (minimalna liczba zaznaczeń będzie wynosić 14, maksymalna 84). 14 zaznaczonych stwierdzeń z danego typu oznacza 100%.

Część B zawiera 20 pytań z 6 opcjami odpowiedzi, przypisanymi do poszczególnych typów osobowości. Uczeń wybiera jedną odpowiedź (i tylko jedną) dla każdego z 20 pytań. 20 zaznaczone stwierdzenia danego typu oznaczają 100%.

Chcąc wskazać, w jakim % uczeń przejawia dany typ osobowości (typy traktowane rozłącznie) należy posłużyć się opracowanymi algorytmami A i B, składającymi się na algorytm łączony A+B (uwzględniający wyniki z obydwu części).

Algorytm dla A1 – A6₁₋₆ [%]

$$\sum_{A1-A6} = R[(100/14)*n] + I[(100/14)*n] + A[(100/14)*n] + S[(100/14)*n] + E[(100/14)*n] + C[(100/14)*n]$$

Legenda

R – Realistyczny

I – Badawczy

A – Artystyczny

S – Społeczny

E – Przedsiębiorczy

C – Konwencjonalny

n – liczba zaznaczonych wskaźników w ramach danego typu osobowości

liczba zaznaczonych pozycji w ramach danego typu osobowości	%
14	100,000000
13	92,857140
12	85,714290
11	78,571430
10	71,428570
9	64,285710
8	57,142860
7	50,000000
6	42,857140
5	35,714290
4	28,571430
3	21,428570
2	14,285710
1	7,142857

dla B_{1-6} [%]

$$\sum_{B1-B6} = R[(100/20)*n] + I[(100/20)*n] + A[(100/20)*n] + S[(100/20)*n] + E[(100/20)*n] + C[(100/20)*n]$$

Legenda

R – Realistyczny

I – Badawczy

A – Artystyczny

S – Społeczny

E – Przedsiębiorczy

C – Konwencjonalny

n – liczba zaznaczonych wskazań w ramach danego typu osobowości

liczba zaznaczonych pozycji w ramach danego typu osobowości	%
20	100
19	95
18	90
17	85
16	80
15	75
14	70
13	65
12	60
11	55
10	50
9	45
8	40
7	35
6	30
5	25
4	20
3	15
2	10
1	5

W dalszej kolejności przedstawiono 2 opcjonalne warianty łączonego wskaźnika uwzględniającego części A i B.

Pierwszy z nich traktuje 2 zbiory jako równoważne pod względem wagi mimo innej potencjalnie możliwej maksymalnej liczby wskazań w obrębie danego typu. To podejście będzie zakładać uśrednienie końcowego wyniku w obrębie każdego typu osobowości.

Drugi z nich traktuje zasób wskazań z części A i B jako cały zasób potencjalnych wskazań, co oznacza, że maksymalna liczba wskazań określająca dany typ wyniesie maksymalnie $14+20=34$.

W obliczu pilotażowej fazy projektu zaproponowano projekt implementacji do systemu informatycznego obydwu wersji wskaźnika łączonego i wybór jednej na etapie standaryzacji w wyniku pogłębionej analizy statystycznej.

Algorytm dla A+B1-6 [%] (wariant 1)

$$\Sigma A(1-6)+B(1-6)=(\Sigma A1-A6)+[\Sigma B1-B6])/2$$

Algorytm dla A+B1-6 [%] (wariant 2)

$$\Sigma A(1-6)+B(1-6)=R[(100/34)*n] + I[(100/34)*n] + A[(100/34)*n] + S[(100/34)*n] + E[(100/34)*n] + C[(100/34)*n]$$

8. Interpretacja wyników po ewaluacji i standaryzacji

Podsumowując wyniki badania ewaluacyjnego¹ prowadzonego na etapie standaryzacji narzędzia badania predyspozycji zawodowych e-ZAMEK należy stwierdzić, że narzędzie:

- podoba się uczniom (62,7%),
- oceniane jest jako przydatne w pogłębianiu wiedzy o sobie (54,9%),
- zrozumiałe (71,6%),
- a większość badanych poleciłaby wypełnienie testu swoim rówieśnikom (aż 88%).

Ważnym czynnikiem odgrywającym kluczową rolę w interpretacji wyników testu jest czas – potrzebny zarówno na jego wypełnienie, jak i spokojne zapoznanie się z własnymi wynikami. O ile w warunkach szkolnych jedna jednostka lekcyjna (45 min.) wystarcza na zrealizowanie i zapoznanie się z wynikami, to na dogłębne zapoznanie się z wynikami, przejrzanie pełnego wachlarza sugerowanych kart zawodów (dla niektórych uczniów będzie ich więcej), rozważenie alternatyw, udzielenie komentarza ze strony doradcy zawodowego czasu już nie wystarczy. Stąd sugerowany jest po standaryzacji tryb dalszej pracy na wynikach ucznia w zależności od potrzeb indywidualnych i warunków. Zapisanie wyników do raportu w postaci PDF umożliwi natomiast powrót do interpretacji w późniejszym czasie, co może być związane również z indywidualną rozmową doradcą czy omówieniem wyników przez ucznia np. w domu z rodzicami.

Proces standaryzacji ma na celu wypracowanie ujednoliconego sposobu i procedur posługiwania się narzędziem testowym e-ZAMEK. Skupia się on na warunkach badania, tak by minimalizować wpływ czynników zakłócających wyniki badania. W ramach standaryzacji została opracowana ściśle określona procedura pomiaru (badania), by za każdym razem przebiegał on w sposób identyczny, niezależnie od badanej jednostki (ucznia) poddającej się testowi diagnostycznemu. Wiąże się to z opracowaniem instrukcji określającej zachowania osób badanych oraz badaczy, a zatem zachowań:

- **Wymaganych:** uczeń powinien być skoncentrowany tylko na teście, możliwie zrelaksowany i odprężony, w miejscu przeprowadzania testu powinien panować względny spokój umożliwiający swobodne skupienie myśli, warunki oświetleniowe – standardowe.
- **Dopuszczanych**, ale nie wymaganych: krótkie przerwy związane z czynnościami fizjologicznymi, pytania do moderatora/doradcy zawodowego/nauczyciela prowadzącego w warunkach szkolnych test.
- **Niepożądanych:** nadmierne pobudzenie afektywne, odwiedzanie innych stron www, powrót do testu po dłuższych przerwach, konsultowanie się z innymi uczniami, wspólne wypełnianie, komentowanie wypełnień innych lub ze strony innych w jego trakcie, bezpośrednie wypełnianie nie powinno być poprzedzone realizacją innych testów zawodoznawczych w ciągu co najmniej kilku dni (możliwość sugestii).

¹ W badaniu ewaluacyjnym techniką CAWI wzięło udział 102 uczniów wszystkich typów szkół (połowa próby standaryzacyjnej). Wyniki uzupełniono danymi jakościowymi ze zrealizowanych wywiadów grupowych FGI (Focus Group Interview).

Standaryzacja na dalszym etapie objęła procedury działań uniezależniające interpretację wyników osoby badanej od osoby badacza przeprowadzającego pomiar. Stąd prezentowane uprzednio algorytmy obliczania wyników po zweryfikowaniu poprawności obliczeń zostały wprowadzone do systemu informatycznego testu oraz przełożone na tabelę obliczeniową w narzędziu w wersji tradycyjnej (papierowej).

Pogłębiona analiza statystyczna nie wykazała istotnych statystycznie różnic (alfa =0,05) między odchyleniami w pomiarach przeprowadzanych w układzie typów szkół i województw ze względu na takie cechy, jak: liczba uczniów w trakcie pomiaru standaryzacyjnego, struktura płci czy wielkość miejscowości. Oznacza to, że testy mogą być przeprowadzane zarówno w większych grupach, jak i mniejszych czy indywidualnie.

Narzędzie testowe jest jednocześnie na tyle zrozumiałe i zawiera wszystkie niezbędne elementy, by badany mógł samodzielnie i w pełni świadomie wypełnić test zgodnie z zamierzeniami autorów i bez wsparcia osób trzecich. Interpretacja na bazie wyników otrzymanych po przeprowadzaniu testu także umożliwi samodzielne zapoznanie się z nimi przez ucznia, choć najlepsze efekty z punktu widzenia doradztwa zawodowego przynosi możliwość ich dodatkowego skomentowania przez profesjonalnego doradcę.

9. Wskaźnik przedsiębiorczości

Wskaźnik przedsiębiorczości – jest to syntetyczny (łączony) wskaźnik natężenia postawy przedsiębiorczej. Powstał on na bazie zsumowania wartości punktowych nadanych 13 stwierdzeniom odwołującym się do typu przedsiębiorczego w pytaniach w części A (spośród 84 stwierdzeń wszystkich typów, prezentowanych na 6 ekranach) oraz części B (spośród 20 pytań z 6 opcjami odpowiedzi).

W sytuacji, gdy stwierdzenie/odpowiedź związane z typem przedsiębiorczym nie zostanie zaznaczone przez ucznia, nadawana jest wartość punktowa 0.

Gdy uczeń w części A w pytaniach z możliwością wielokrotnego wyboru zaznaczy stwierdzenie odwołujące się do typu przedsiębiorczego, każdemu wskazaniu przypisywane są 2 punkty (maks. 26 pkt.).

Gdy uczeń w części B na pytanie jednokrotnego wyboru udzieli wskazania odwołującego się do typu przedsiębiorczego, każdemu wskazaniu przydzielane są 4 punkty. Zastosowanie dwa razy większej wagi związane jest z potencjalnie dużo mniejszym prawdopodobieństwem wskazania przez użytkownika tego rodzaju wskazania przez możliwość pojedynczego wyboru (maks. 80 pkt.).

Oznacza to, że uczeń może uzyskać maksymalnie 106 pkt.

W odróżnieniu od funkcjonującego algorytmu naliczania odsetka wskazań związanych z typem przedsiębiorczym (w wersji testu przedstawionej do normalizacji), indeks przedsiębiorczości zawiera także klucz interpretacyjny oparty o kwartyle – nieparametryczne miary statystyczne dzielące zebrane obserwacje na 4 równe części:

1. Niski
Punkt podziału: kwartyl Q1
2. Umiarkowany
Punkt podziału: kwartyl Q2
Wysoki
3. Punkt podziału: kwartyl Q3
Bardzo wysoki

Kwartyl pierwszy (Q1) dzieli obserwacje w stosunku 25% – 75%, co oznacza, że 25% obserwacji jest niższa bądź równa wartości I-ego kwartyla, a 75% obserwacji jest równa bądź większa niż wartość I-ego kwartyla.

Kwartyl drugi (Q2), inaczej zwany medianą (wartością środkową zbioru) dzieli obserwacje na dwie części w stosunku 50%-50%.

Kwartył trzeci (Q3) dzieli obserwacje w stosunku 75% – 25%, co oznacza, że 75% obserwacji jest niższa bądź równa wartości III-ego kwartyła, a 25% obserwacji jest równa bądź większa niż wartość III-ego kwartyła.

UWAGA: wartości kwartyli właściwych dla populacji uczniów określone zostaną po etapie normalizacji.

WZORY:

$$Q_1 = x_s + \frac{i_s}{f_s} \left(\frac{n}{4} - \sum_{i=1}^{s-1} f_i \right)$$

$$Q_2 = x_s + \frac{i_s}{f_s} \left(\frac{n}{2} - \sum_{i=1}^{s-1} f_i \right)$$

$$Q_3 = x_s + \frac{i_s}{f_s} \left(\frac{3}{4}n - \sum_{i=1}^{s-1} f_i \right)$$

Gdzie:

Q1, Q2, Q3 – kwartył pierwszy, drugi i trzeci,

s – numer kwartyła,

x_s – dolny kres przedziału, w którym znajdują się Q1, Q2 i Q3,

i_s – rozpiętość (interwał) przedziału, w którym znajdują się Q1, Q2 i Q3,

f_s – liczebność przedziału, w którym znajdują się Q1, Q2 i Q3,

Po etapie normalizacji zostaną ustalone typowe wartości poszczególnych 4 poziomów wskaźnika przedsiębiorczości.

Poniżej znalazło się wyszczególnienie pytań wraz z punktacją, niezbędną do opracowania wskaźnika przedsiębiorczości:

Pytania typu A

- Lubię rywalizować. (P) 2 pkt.
- Jestem osobą samodzielną, zwykle sam/-a daję sobie radę.. (P) 2 pkt.
- Wierzę w swoje możliwości i swój potencjał. (P) 2 pkt.
- Jestem zadowolony kiedy grupa liczy się z moim zdaniem i uważa je za najważniejsze.(P) 2 pkt.
- Lubię wprowadzać w życie nowe pomysły. (P) 2 pkt.
- Lubię organizować ludzi i dawać impuls do pracy. (P) 2 pkt.
- Branie udziału w podejmowaniu ważnych decyzji jest niezmiernie ciekawe. (P) 2 pkt.
- Żeby coś w życiu osiągnąć trzeba sobie stawiać ambitne cele. (P) 2 pkt.
- Nie mam żadnych problemów z podejmowaniem decyzji i braniem za nie odpowiedzialności. (P) 2 pkt.
- Nie boję się podejmować ryzyka. (P) 2 pkt.
- Zwykle znajduję wyjście w tzw. sytuacjach "podbramkowych".(P) 2 pkt.
- Jeśli nie daję sobie rady za pierwszym razem, zaczynam jeszcze raz z nową energią i entuzjazmem. (P) 2 pkt.
- Zwykle nawiązuję kontakt z ludźmi, którzy mogą wskazać mi drogę do nowych możliwości.(P) 2 pkt.

Pytania typu B

- *Które z określeń najbardziej do Ciebie pasują/ najlepiej Cię opisują?*
przywódca stada /inspirujący lider (P) 4 pkt.
- *Jako dziecko najchętniej bawiłeś się: Może pytanie otwarte – W co najchętniej bawiłeś się jako dziecko?*
z innymi dziećmi wymyślając i organizując zabawy (P) 4 pkt.
- *Wyobraź sobie, że zaproponowano Tobie udział w "Targach wiedzy o świecie". Najchętniej odwiedziś stoisko:*
„Od Zera do Milionera” – trendy w świecie biznesu” (P) 4 pkt.
- *W firmie produkującej wyposażenie wnętrz najchętniej:*
zarządzał działem sprzedaży lub sprzedawał (P) 4 pkt.
- *Jak najchętniej spędzasz swój wolny czas?*
organizując różne ciekawe przedsięwzięcia (P) 4 pkt.
- *Twoi bliscy i przyjaciele powiedzieliby o Tobie, że jesteś :*
zaradna/y i przebojowa/y (P) 4 pkt.
- *Czego nie lubisz w ludziach?*
niezdecydowania i niezaradności (P) 4 pkt.
- *Szykujesz się do szkoły/ pracy/ na spotkanie. Jak to u Ciebie wygląda?*
wszystko musi być tak, jak sobie wcześniej ustaliłam/em – nie pozwolę sobie na spóźnienie, stracił/a bym w oczach innych (P) 4 pkt.
- *Twój pokój lub miejsce pracy można określić jako :*
reprezentacyjny, robiący wrażenie (P) 4 pkt.
- *To co jest dla Ciebie najważniejsze w życiu, to:*
być samodzielnym i niezależnym, zarabiać dużo pieniędzy (P) 4 pkt.
- *Masz przygotować prezentację na temat swoich zainteresowań bądź hobby przed większą grupą. Jaką będzie miała formę?*
przygotujesz inspirujące wystąpienie, pragnąc zarażać innych swoim „bakcylem” (P) 4 pkt.
- *Twój kolega prosi Cię o pomoc w przygotowaniu prezentacji, co zrobisz?*
zapewnisz, że sam sobie świetnie da radę i trzymasz za niego kciuki, wzmocnisz jego wiarę w siebie
- *Wyobraź sobie, że udział w wolontariacie otwiera Ci drogę do wymarzonej kariery zawodowej. Wskaż, jaki rodzaj aktywności wybierzesz:*
Udział w projekcie mającym na celu wypromowanie regionu lub miasta w którym mieszkasz (P) 4 pkt.
- *Masz do zrealizowania zadanie, które wymaga pracy zespołowej. Jak będziesz je wykonywał? / Jak się do tego zabierzesz?*
tak podzielę pracę, aby każdy robił to, do czego najlepiej się nadaje (P) 4 pkt.

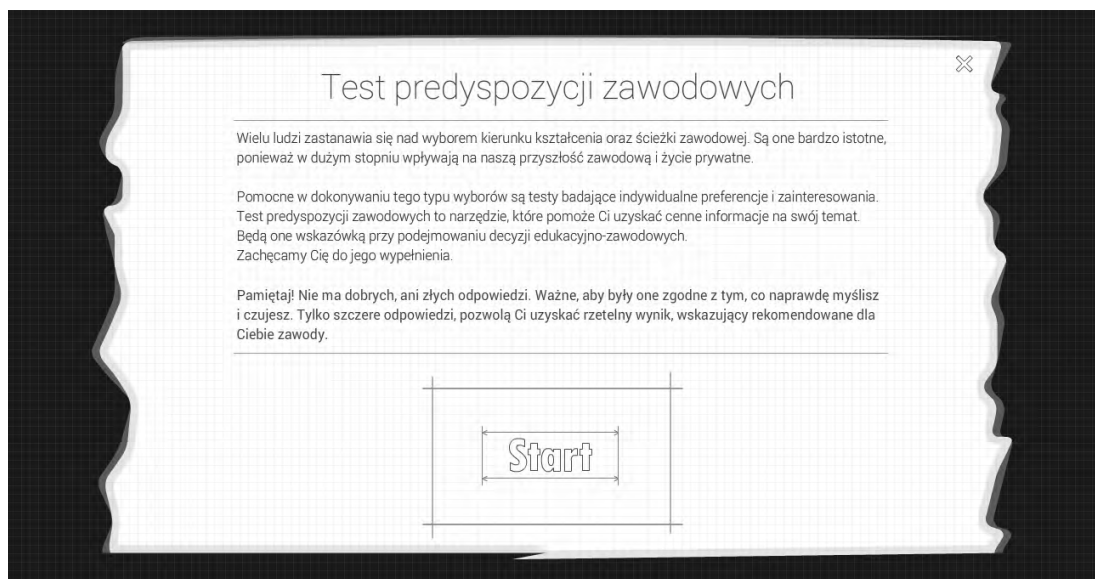
- *W jakich sytuacjach stresujesz się najbardziej? Jakie sytuacje najbardziej Cię denerwują?*
kiedy nie mogę zrealizować swoich pomysłów, a wiem, że są najlepsze (P) 4 pkt.
- *Co intuicyjnie najlepiej wyczuwasz i potrafisz zrozumieć?*
naturalne talenty, możliwości i umiejętności innych (P) 4 pkt.
- *Masz do wykonania ważną pracę. Czego najbardziej potrzebujesz?*
zgranego efektywnego zespołu, który z entuzjazmem zrealizuje mój pomysł (P) 4 pkt.
- *Jak reagujesz na reguły, nakazy, zarządzenia?*
głównie kieruję się własnymi regułami i zasadami, które prowadzą mnie do celu (P) 4 pkt.
- *Idealną pracę wyobrażam sobie jako:*
realizację kreatywnych celów w zmotywowanym zespole (P) 4 pkt.
- *Wybrany przeze mnie zawód powinien mi przede wszystkim dawać:*
pieniądze i wysoki prestiż społeczny (P) 4 pkt.

10. Instrukcja obsługi narzędzia dla użytkownika

Badanie może wykonać każda zainteresowana osoba indywidualnie lub grupowo, ale wskazane byłoby ogólne wprowadzenie przez osobę (nauczyciel, doradca zawodowy), która zna narzędzie i wie, jakiego rodzaju informacje można uzyskać po jego wypełnieniu.

Osoba przeprowadzająca test powinna dodać ważny komunikat: „Tutaj nie ma dobrych i złych odpowiedzi, właściwe są te, które są zgodne z tym co naprawdę myślisz i czujesz. Dlatego ważne jest, abyś udzielał szczerych odpowiedzi, tylko wtedy uzyskasz wynik, który będzie wskazywał zawody rekomendowane dla Ciebie. Niezależnie od wyniku i wskazania jakie uzyskasz pamiętaj, że zawsze masz możliwości kontynuacji nauki i możesz wybrać inną ścieżkę edukacyjną, poza ścieżką szkolnictwa zawodowego. Masz możliwość kontynuowania nauki w szkole pomaturalnej, policealnej lub na wyższej na uczelni, które to otwierają szersze perspektywy i możliwości wyboru innych zawodów”.

Aby wypełnić test, osoba badana powinna wpisać w okno wyszukiwarki następujący adres: www.e-zamek.pl (lub na podanej przez nauczyciela/doradcę stronie internetowej, na której zainstalowano pełną wersję narzędzia online; istnieje także możliwość zainstalowania wersji offline na własnym komputerze, po pobraniu ze strony wersji instalacyjnej). Po wyświetleniu strony portalu proszę odszukać przycisk: „Rozpocznij badanie”. Pojawi się okno typu pop-up z pustymi polami dotyczącymi danych statystycznych na temat osoby badanej oraz polem na podanie imienia. Po wypełnieniu tego okna, osoba wypełniająca test zobaczy ekran z następującym komunikatem: „Wielu ludzi zastanawia się nad dalszym kierunkiem kształcenia oraz wyborem ścieżki zawodowej. Te wybory są bardzo istotne i w dużej mierze decydują o naszym powodzeniu zarówno w życiu zawodowym jak i prywatnym. Jak wskazuje praktyka, bardzo pomocne w podejmowaniu takich decyzji są testy badające indywidualne preferencje i zainteresowania. Masz przed sobą narzędzie, które pomoże Ci uzyskać cenne informacje na swój temat. Będą one wskazówką przy podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych. Zachęcamy Cię do jego wypełnienia” (ekran nr 1).

Ekran nr 1

Po naciśnięciu przycisku „Start”, pojawi się na ekranie komiksowa postać doradcy zawodowego, który w „dymku” podaje instrukcję co należy zrobić: „Przed Tobą krótki test. Na każdym z kolejnych ekranów znajduje się po 14 twierdzeń. Zaznacz te, które pasują do Ciebie i z którymi najbardziej się identyfikujesz” – ekran nr 2. Aby przejść do kolejnego ekranu należy nacisnąć strzałkę, która widoczna jest u dołu ekranu:

Ekran nr 2

Osoba wypełniająca zobaczy 6 pojawiających się po sobie ekranów z twierdzeniami i komunikatem: „Zaznacz twierdzenia, z którymi się zgadzasz i które najtrafniej Cię opisują”.

Zadaniem osoby wypełniającej jest zaznaczenie przynajmniej jednej odpowiedzi. System nie pozwoli przejść wypełniającemu do kolejnego ekranu, dopóki nie zaznaczy co najmniej jednej odpowiedzi. Na dole ekranu widoczny jest pasek postępu wykonania testu, z lewej strony widoczny jest pasek postępu tej części testu (ekran nr 3).

Po wypełnieniu kolejno następujących po sobie 6 ekranów osoba badana zobaczy na ekranie następujący komunikat: Za chwilę zobaczysz szereg scenek komiksowych, w których występuje czwórka bohaterów. Twoim zadaniem jest przeczytanie kolejnych scen i udzielenie odpowiedzi na pojawiające się pytania.

Po przyciśnięciu przycisku „Rozpocznij” użytkownik zobaczy na ekranie kolejno pojawiające się scenki komiksowe, które poprzedzać będą 21 ekrany z pytaniami o indywidualne preferencje osoby badanej (ekran nr 4).

Zadaniem wypełniającego jest dokonanie wyboru 1 z 6 możliwych odpowiedzi zgodnie z własnymi preferencjami i odczuciami. Podobnie jak w części pierwszej testu, system nie pozwoli przejść strony dalej, dopóki użytkownik nie dokona wyboru. O czym informuje na dole małe okienko. Pasek postępu wskazuje, w jakim miejscu testu znajduje się wypełniający.

Ekran nr 3

Ekran nr 4

Po przejściu wszystkich pól użytkownik otrzymuje wstępny wynik odnoszący się do jego dominującego typu osobowości zawodowej. Wynik przedstawiony jest w postaci okręgu, z zaznaczonym kolorami rozkładem wartości procentowych, system podaje 3 najwyższe wyniki z 6 istniejących typów (ekran nr 5). Klikając na poszczególne elementy okręgu wypełniający ma możliwość zapoznania się z opisem danego typu osobowości zawodowej, poprzez kliknięcie strzałki w prawym dolnym rogu ekranu. Dodatkowo użytkownik ma możliwość sprawdzenia poziomu przedsiębiorczości, poprzez kliknięcie na przycisk "Poznaj swój poziom wskaźnika przedsiębiorczości".

Ekran nr 5

Kolejno, osoba wypełniająca zobaczy opis zaznaczonego typu osobowości zawodowej wraz z rekomendowanymi rodzajami pracy (ekran nr 6). Użytkownik ma możliwość cofnięcia się do poprzedniego ekranu, aby zapoznać się z opisami 2 pozostałych typów i przypisanym im rodzajom prac.

Charakterystyka wybranego typu osobowości zawodowej

S - Społeczny

Osoby należące do tej kategorii określane są jako: taktowne, hojne, pomocne, współpracujące, uprzejme, rozumiejące. Preferują pracę bezpośrednio dotyczącą ludzi. Lubią wyjaśniać, informować, szkolić, doradzać, pomagać.

Rekomendowane rodzaje prac

ORGANIZACYJNA WYCHOWAWCZA OPIEKUŃCZA USŁUGOWA

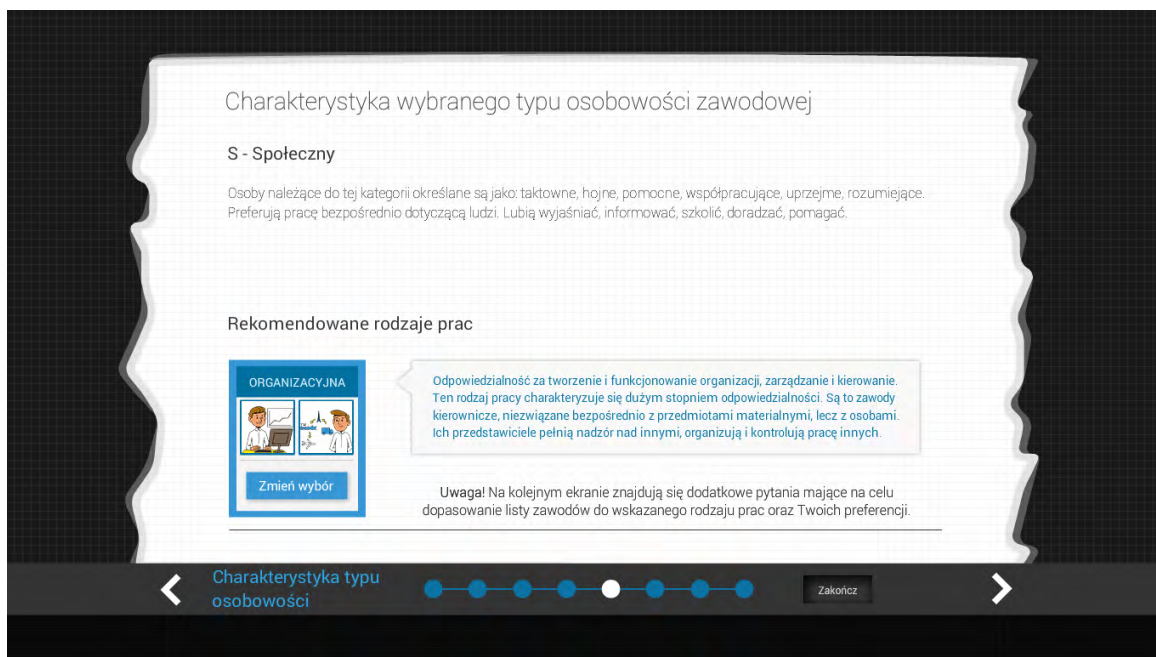
Wybierz Wybierz Wybierz Wybierz

Charakterystyka typu osobowości

Zakończ

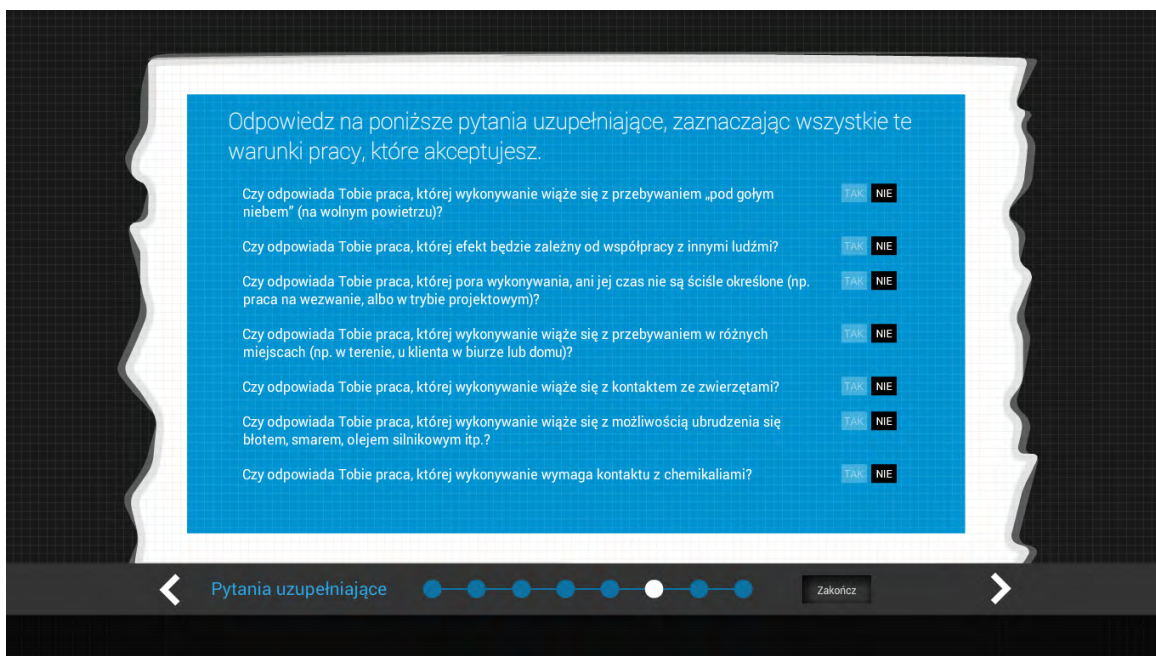
Ekran nr 6

Po dokonaniu wyboru danego typu pracy użytkownik zostanie przeniesiony do opisu wybranego typu pracy. Tutaj również użytkownik może cofnąć się do poprzedniego ekranu i wybrać inny rodzaj pracy wraz z przyporządkowaną do niego inną grupą zawodów (ekran nr 7).

Ekran nr 7

Po kliknięciu strzałki na dole ekranu po prawej, pojawi się zestaw pytań, mający na celu weryfikację preferencji osoby badanej dotyczących środowiska pracy związanego z danym zawodem (ekran nr 8).

Ekran nr 8

Zadaniem osoby wypełniającej jest zaznaczenie odpowiedzi TAK lub NIE przy każdym z pytań, zgodnie z własnymi preferencjami/wyborami. Po dokonaniu wyboru i kliknięciu przycisku strzałki u dołu ekranu osoba badana zobaczy ikony z nazwami rekomendowanych dla niej zawodów lub/i ikonę prezentującą listę zawodów skojarzoną wg preferencji wypełniającego (ekran nr 9).

Ekran nr 9

Na tym etapie wypełniający ma dwie możliwości:

- może wybrać jeden z zawodów przedstawionych na ikonach (symbol zawodu w postaci piktogramu),
- może wybrać ikonę z pełną listą zawodów.

Ekran nr 10

Wybierając zestaw informacji związany z danym zawodem (ekran nr 10) użytkownik może wykonać 3 czynności:

- pobrać kartę opisującą wskazany zawód (ekran nr 11),
- pobrać raport z testu predyspozycji zawodowych (ekran nr 12),
- ma możliwość przejścia do interaktywnej części testu.

Technik organizacji reklamy

Kwalifikacje zawodowe

- ✘ Sprzedaż produktów i usług reklamowych.
- ✘ Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej.

1 Główne zadania i wykonywane czynności

Technik organizacji reklamy planuje i organizuje kampanie reklamowe, prowadzi proces sprzedaży produktów i usług reklamowych.

- Przygotowuje oferty reklamowe i handlowe.
- Prowadzi sprzedaż produktów i usług reklamowych.
- Prezentuje produkty i usługi reklamowe.
- Przygotowuje umowy sprzedaży produktów i usług reklamowych.

Ekran nr 11

RAPORT

z testu predyspozycji zawodowych

Dziękujemy za wykonanie testu!

Poniżej prezentujemy zestawienie Twojego indywidualnego wyniku.

Wykres kołowy przedstawia procentowy rozkład wyników na podstawie Twoich odpowiedzi.

Przedsiębiorczy (33,3%)

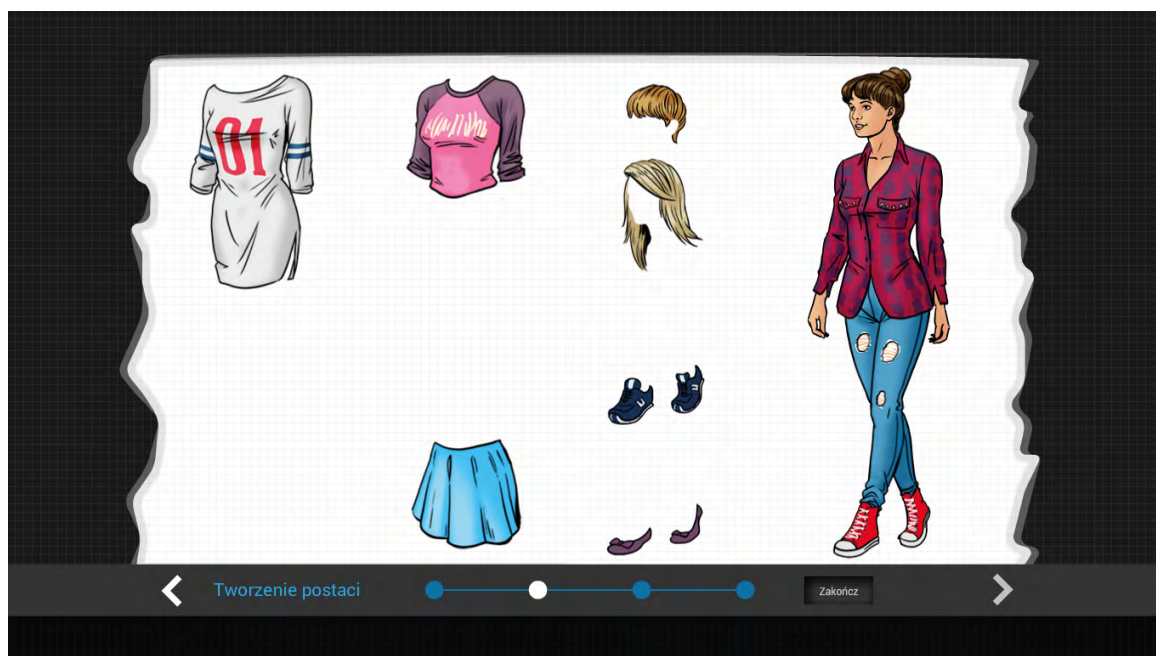
Ekran nr 12

Wybierając opcję 3 użytkownik musi kolejno dokonać wyboru płci swojego awatara (ekran nr 13).

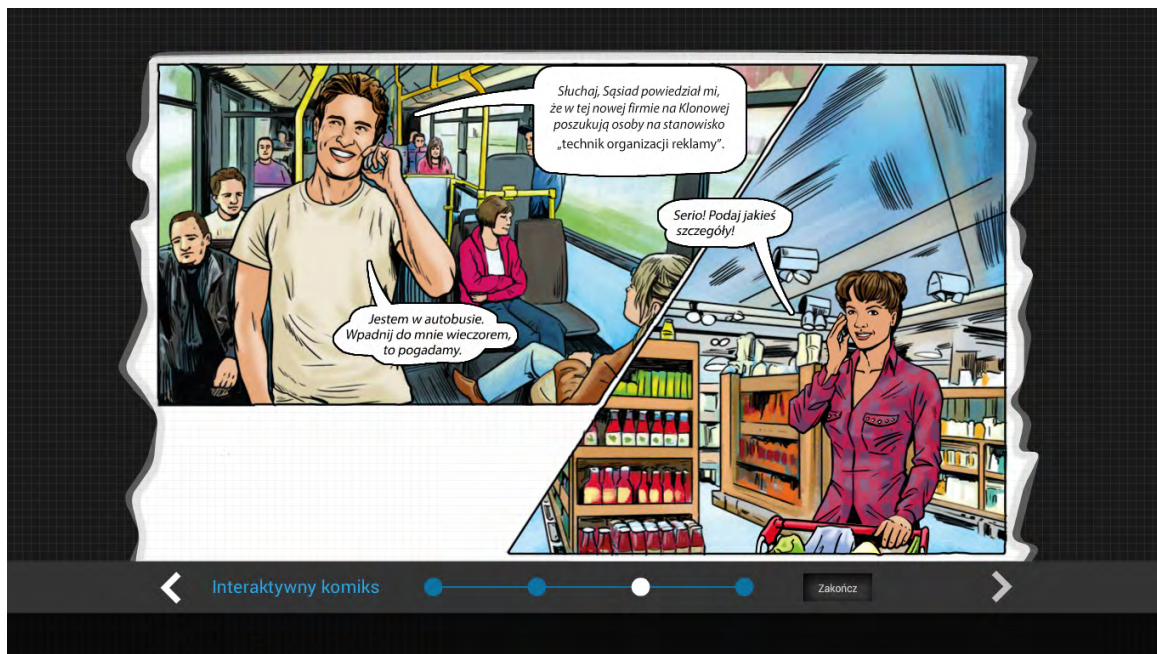
Ekran nr 13

Następnie powinien dokonać doboru części garderoby awatara, poprzez przeniesienie za pomocą kursora (ekran nr 14).

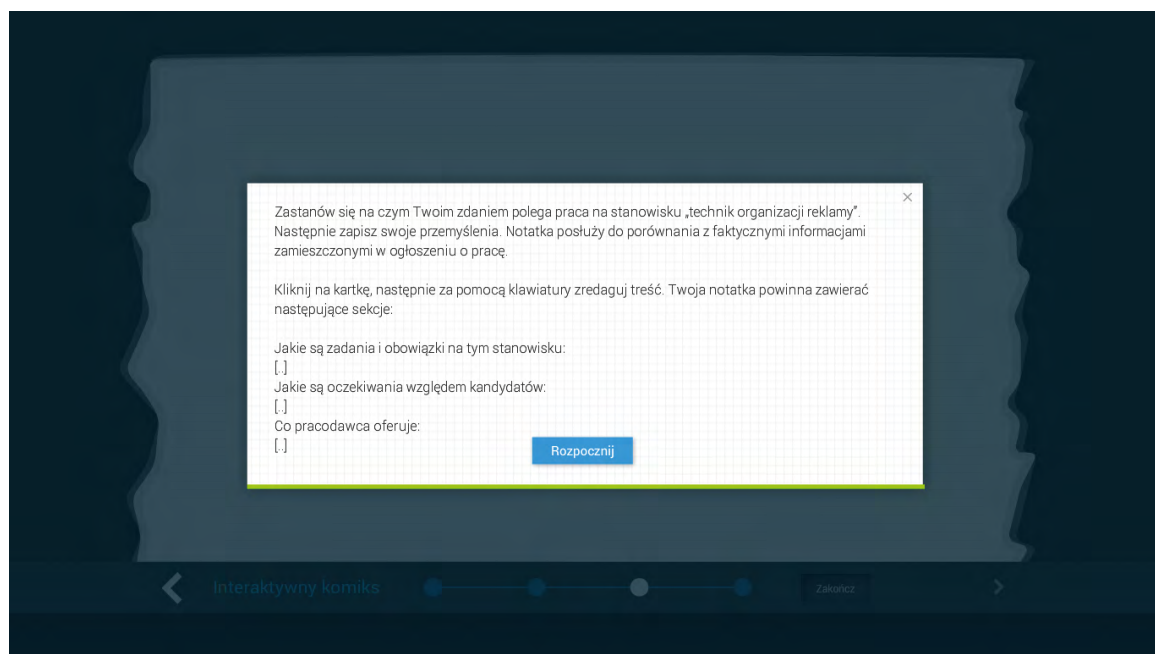
Ekran nr 14

Kolejno awatar użytkownika zostaje przeniesiony do komiksu, gdzie dowiaduje się o tym, że jest poszukiwana osoba do pracy o takim jak jego przygotowaniu zawodowym (ekran nr 15).

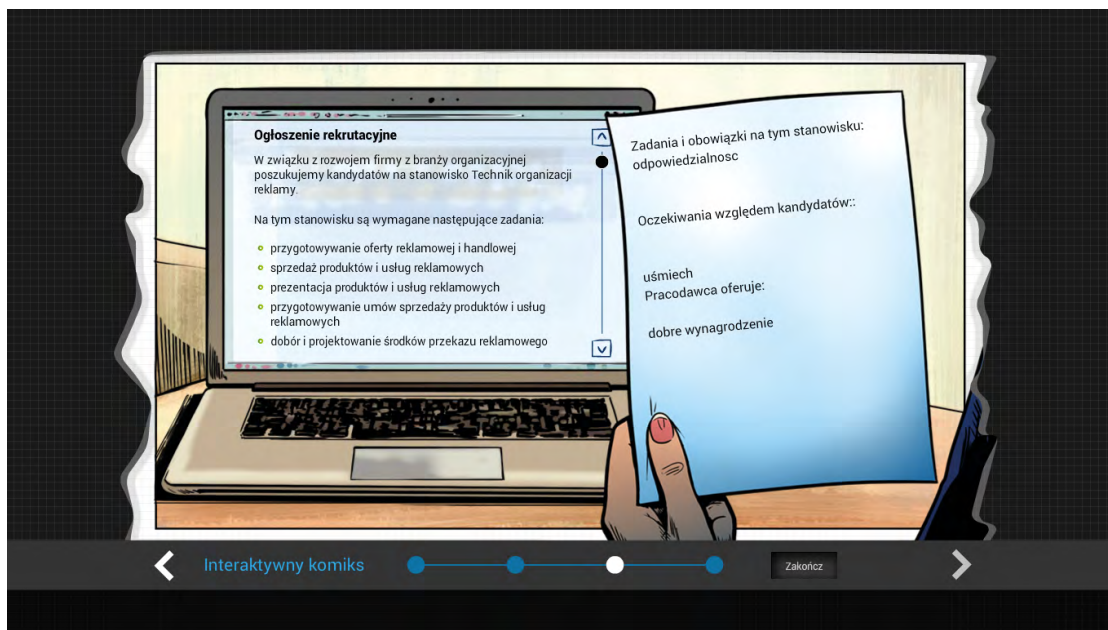
Ekran nr 15

Następnie osoba badana widzi informację, iż ma właśnie możliwość stworzenia własnego opisu wymogów, wobec kandydata do takiej pracy, o jakiej właśnie zdobył informacje (ekran nr 16).

Ekran nr 16

Kolejny interaktywny ekran pozwala użytkownikowi na tworzenie swojego opisu wyobrażeń na temat tego zawodu, zgodnie z podanym szablonem, a następnie może je porównać z faktycznymi wymogami dotyczącymi wybranego zawodu w wirtualnym ogłoszeniu widocznym na ekranie komiksu (ekran nr 17).

Ekran nr 17

Po wykonaniu tej części testu, użytkownik ponownie ma możliwość zapoznania się ze szczegółowymi informacjami na temat interesującego go zawodu, po przeniesieniu na ekran zawierający kartę opisu zawodu, bądź ma możliwość wygenerowania raportu.

Podsumowanie

Konieczność podjęcia decyzji dotyczącej wyboru odpowiedniej szkoły, zawodu, dalszej ścieżki kariery zawodowej to często duży problem zarówno dla młodzieży, jak i osób dorosłych. Te wybory decydują bowiem w dużej mierze o możliwości realizacji swojego potencjału i szeroko rozumianym zadowoleniu i satysfakcji z wykonywanej pracy.

Dlatego każda metoda czy narzędzie wspierające proces decyzyjny w tym obszarze są niezwykle istotne. Konstruując odpowiednie narzędzia i metody diagnozy warto odwoływać się do osiągnięć współczesnego poradnictwa zawodowego i korzystać z teorii, które zwracają uwagę na najważniejsze aspekty decydujące o właściwych, czyli zgodnych z naturalnymi predyspozycjami, wyborach zawodowych.

Dlatego konstruując w Projekcie „Poznaj swoje predyspozycje zawodowe” narzędzie diagnostyczne „ZAMEK” wykorzystano ww. teorie i założenia.

Mamy nadzieję, że wypracowane narzędzie będzie przydatne w indywidualnej diagnozie predyspozycji zawodowych oraz pracy nauczyciela bądź doradcy zawodowego i przyczyni się do lepszego rozpoznania zainteresowań i wyboru ścieżki kariery.

Bibliografia

- Cybał-Michalska A., *Rozwój kariery jako proces inwestowania w kapitał kariery*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Studia Edukacyjne, nr 22/2012
- Czerwińska-Jasiewicz M., *Psychologiczne problemy wyboru zawodu*, Warszawa, UW, 1991
- Gurycka A., *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*, Warszawa, WSiP, 1989
- Minta J., *Od aktora do autora. Wspieranie młodzieży w konstruowaniu własnej kariery*, Warszawa, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, 2012
- Savickas M., *Career Counseling*, 2011
- Super D.E., *Psychologia zainteresowań*, Warszawa, PWN, 1972

Załącznik nr 1

Lista pytań z części C

Nr	Warunek	TAK	NIE
C.1	<p>Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z przebywaniem „pod gołym niebem” (na wolnym powietrzu)?</p> <ul style="list-style-type: none"> Dotyczy tylko rodzaju prac: organizacyjna, porządkowa, poznawcza, produkcyjna, usługowa, wychowawcza Dopuszczone zawody (ID): 007, 012, 014, 030, 040, 047, 048, 049, 053, 054, 059, 062, 068, 085, 087, 088, 096, 098, 103, 110, 111, 123, 124, 133, 135, 139, 149, 155, 161, 165, 166, 167, 168, 180, 181, 182, 191, 194 		
C.2	<p>Czy odpowiada Tobie praca, której efekt będzie zależny od współpracy z innymi ludźmi?</p> <ul style="list-style-type: none"> Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, organizacyjna, porządkowa, poznawcza, produkcyjna, usługowa, wychowawcza Dopuszczone zawody (ID): 001, 002, 004, 006, 007, 047, 048, 049, 050, 053, 056, 059, 083, 100, 103, 104, 109, 110, 111, 113, 117, 123, 125, 126, 127, 130, 133, 136, 140, 148, 155, 168, 169, 182 		
C.3	<p>Czy odpowiada Tobie praca, której pora wykonywania, ani jej czas nie są ściśle określone (np. praca na wezwanie, albo w trybie projektowym)?</p> <ul style="list-style-type: none"> Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, opiekuńcza, organizacyjna, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza Dopuszczone zawody (ID): 001, 002, 004, 005, 018, 039, 040, 045, 052, 054, 058, 060, 074, 075, 077, 078, 082, 087, 093, 096, 102, 107, 116, 118, 119, 129, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 151, 155, 163, 182, 184, 185, 190 		
C.4	<p>Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z przebywaniem w różnych miejscach (np. w terenie, u klienta w biurze lub domu)?</p> <ul style="list-style-type: none"> Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, opiekuńcza, organizacyjna, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza Dopuszczone zawody (ID): 001, 002, 003, 007, 010, 012, 014, 016, 020, 030, 032, 039, 040, 044, 045, 048, 049, 051, 052, 053, 055, 056, 057, 058, 059, 074, 075, 077, 078, 082, 088, 091, 092, 098, 102, 103, 107, 110, 111, 116, 118, 119, 122, 128, 133, 138, 142, 146, 147, 155, 163, 165, 168, 182, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 199 		

- C.5 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z fizycznym kontaktem z innymi ludźmi (klientami, np. pomoc w poruszaniu, dotyk, masaż)?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, opiekuńcza, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza
 - Dopuszczone zawody (ID): 002, 005, 006, 022, 027, 031, 074, 075, 076, 077, 078, 080, 084, 089, 102, 109, 128, 137, 144, 150, 152, 183, 187, 188, 196
- C.6 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z kontaktem ze zwierzętami?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, opiekuńcza, organizacyjna, produkcyjna
 - Dopuszczone zawody (ID): 001, 085, 087, 088, 096, 129, 135, 161, 166, 167, 168, 190
- C.7 Czy odpowiada Tobie praca, która może być wykonywana w trybie zmianowym (np. zmiana dzienna, zmiana nocna)?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: opiekuńcza, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza
 - Dopuszczone zawody (ID): 015, 081, 083, 100, 130, 131, 146, 155, 160, 167, 168, 190
- C.8 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z zagrożeniami dla zdrowia i życia (np. wysokie temperatury, wysokość, znaczne ciężary, duży hałas, substancje wybuchowe, wysokie napięcie)?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: opiekuńcza, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza
 - Dopuszczone zawody (ID): 007, 009, 011, 014, 015, 018, 023, 024, 025, 026, 030, 032, 034, 038, 048, 049, 051, 052, 053, 065, 066, 068, 072, 073, 088, 103, 118, 119, 122, 125, 126, 127, 131, 155, 159, 167, 168, 171, 175, 184, 190, 191, 198
- C.9 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się koniecznością posiadania dużej sprawności fizycznej?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, produkcyjna, wychowawcza
 - Dopuszczone zawody (ID): 001, 002, 014, 032, 059, 093, 129, 146, 155

- C.10 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wymaga umiejętności manualnych (precyzyjnego posługiwania się prostymi narzędziami i "pewnych" rąk)?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, produkcyjna, usługowa
 - Dopuszczone zawody (ID): 013, 019, 029, 033, 035, 037, 043, 058, 061, 079, 082, 086, 091, 092, 106, 115, 116, 120, 150, 165, 171, 192, 200, 201
- C.11 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wymaga stałego aktualizowania wiedzy i dokształcania się?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: opiekuńcza, porządkowa, produkcyjna, usługowa, wychowawcza
 - Dopuszczone zawody (ID): 006, 027, 080, 084, 102, 109, 117, 120, 152, 155, 159, 170, 185, 190
- C.12 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wymaga wypełniania i sprawdzania dużej liczby formularzy i dokumentów?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: porządkowa, poznawcza, usługowa
 - Dopuszczone zawody (ID): 008, 095, 097, 099, 112, 134, 156, 162, 189
- C.13 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z możliwością ubrudzenia się błotem, smarem, olejem silnikowym itp.?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: organizacyjna, porządkowa, poznawcza, produkcyjna, usługowa
 - Dopuszczone zawody (ID): 007, 011, 016, 017, 039, 041, 042, 044, 045, 047, 050, 056, 057, 062, 068, 087, 096, 098, 101, 104, 105, 114, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 133, 139, 140, 141, 143, 149, 154, 159, 166, 180, 181, 184, 191, 194, 198
- C.14 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z kontaktem wydzielinami (ślina, krew, śluz, ropa itp.)?** TAK NIE
- Dotyczy tylko rodzaju prac: opiekuńcza, porządkowa, poznawcza, produkcyjna, usługowa
 - Dopuszczone zawody (ID): 005, 006, 027, 074, 075, 076, 077, 078, 084, 097, 109, 129, 167, 170, 188, 190, 197

C.15 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wiąże się z przebywaniem w zapyłonych pomieszczeniach? TAK NIE

- Dotyczy tylko rodzaju prac: poznawcza, produkcyjna
- Dopuszczone zawody (ID): 008, 012, 048, 049, 059, 090, 127

C.16 Czy odpowiada Tobie praca, której wykonywanie wymaga kontaktu z chemikaliami? TAK NIE

- Dotyczy tylko rodzaju prac: artystyczna, opiekuńcza, organizacyjna, produkcyjna, wychowawcza
- Dopuszczone zawody (ID): 003, 004, 005, 019, 026, 034, 058, 081, 088, 098, 121, 122, 146, 158, 159

Załącznik nr 2

Lista zawodów

Id		Nazwa	Rodzaje prac	Kwalifikacje
001		Aktor cyrkowy	artystyczna	• nie wyróżnia się
002		Aktor scen muzycznych	artystyczna	• nie wyróżnia się
003		Animator kultury	artystyczna, organizacyjna, usługowa	• nie wyróżnia się
004		Asystent kierownika produkcji filmowej / telewizyjnej	organizacyjna, artystyczna	• Przygotowanie i organizacja produkcji filmowej / telewizyjnej.
005		Asystent osoby niepełnosprawnej	opiekuńcza, wychowawcza, usługowa	• Udzielanie pomocy i organizowanie wsparcia osobie niepełnosprawnej.
006		Asystentka stomatologiczna	porządkowa	• Asystowanie lekarzowi dentyście i utrzymanie gabinetu w gotowości do pracy.
007		Betoniarz-zbrojarz	produkcyjna	• Wykonywanie robót zbrojarskich i betoniarskich.
008		Bibliotekarz	poznawcza, porządkowa	• nie wyróżnia się
009		Blacharz	produkcyjna	• Wykonywanie i naprawa elementów, wyrobów oraz pokryć z blachy.
010		Blacharz izolacji przemysłowych	produkcyjna, usługowa	• Wykonywanie płaszczy ochronnych z blachy oraz konstrukcji wsporczych i nośnych izolacji przemysłowych.
011		Blacharz samochodowy	produkcyjna	• Naprawa uszkodzonych nadwozi pojazdów samochodowych.

012		Cieśla	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie robót ciesielskich.
013		Cukiernik	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Produkcja wyrobów cukierniczych.
014		Dekarz	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie robót dekarских.
015		Drukarz	porządkowa, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja procesów drukowania z form drukowych.
016		Elektromechanik	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych.
017		Elektromechanik pojazdów samochodowych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Diagnostowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych.
018		Elektryk	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych. Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych.
019		Florysta	produkcyjna, artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie kompozycji florystycznych.
020		Fotograf	artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Rejestracja i obróbka obrazu.
021		Fototechnik	produkcyjna, porządkowa, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Rejestracja i obróbka obrazu. Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych.
022		Fryzjer	usługowa, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie zabiegów fryzjerskich.
023		Garbarz skór	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wyprawianie skór.
024		Górnik eksploatacji otworowej	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja otworowa złóż.
025		Górnik eksploatacji podziemnej	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja złóż podziemnych.

026		Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Eksploatacja złóż metodą odkrywkową.
027		Higienistka stomatologiczna	porządkowa, opiekuńcza	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działalności profilaktyczno-leczniczej pod nadzorem i na zlecenie lekarza dentysty oraz utrzymanie gabinetu w gotowości do pracy i prowadzenie promocji zdrowia.
028		Introligator	porządkowa, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja procesów introligatorskich.
029		Kaletnik	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych.
030		Kamieniarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót kamieniarskich.
031		Kelner	usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie usług kelnerskich. • Organizacja usług gastronomicznych.
032		Kominiarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót kominiarskich.
033		Koszykarz-plecionkarz	produkcyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich.
034		Kowal	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i naprawa wyrobów kowalskich.
035		Krawiec	produkcyjna, artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie usług krawieckich.
036		Kucharz	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Sporządzanie potraw i napojów.
037		Kuśnierz	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kuśnierskich.
038		Lakiernik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac lakierniczych.
039		Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i obsługa układów automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych.

040		Mechanik maszyn i urządzeń drogowych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Eksploatacja maszyn i urządzeń drogowych. • Wykonywanie robót drogowych.
041		Mechanik motocyklowy	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostowanie i naprawa motocykli.
042		Mechanik pojazdów samochodowych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych.
043		Mechanik precyzyjny	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i naprawa maszyn i urządzeń precyzyjnych.
044		Mechanik-monter maszyn i urządzeń	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i obsługa maszyn i urządzeń.
045		Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowanie pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie. • Obsługa techniczna oraz naprawa pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie.
046		Modelarz odlewniczy	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i naprawa oprzyrządowania odlewniczego z materiałów niemetalowych. • Montaż i naprawa oprzyrządowania odlewniczego wykonanego z metalu.
047		Monter budownictwa wodnego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych.
048		Monter izolacji budowlanych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie izolacji budowlanych.
049		Monter izolacji przemysłowych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie izolacji przemysłowych.
050		Monter kadłubów okrętowych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie elementów kadłuba okrętu. • Montaż i remont kadłuba okrętu.
051		Monter konstrukcji budowlanych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż konstrukcji budowlanych.
052		Monter mechatronik	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż urządzeń i systemów mechatronicznych. • Użytkowanie urządzeń i systemów mechatronicznych.
053		Monter nawierzchni kolejowej	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i utrzymywanie nawierzchni kolejowej.

054		Monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i utrzymanie linii telekomunikacyjnych. • Montaż, konfiguracja i utrzymanie urządzeń sieci telekomunikacyjnych.
055		Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych. • Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych.
056		Monter systemów rurociągowych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż systemów rurociągowych.
057		Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż systemów suchej zabudowy. • Wykonywanie robót malarsko-tapeciarskich. • Wykonywanie robót posadzkarsko-okładzinowych.
058		Monter-elektronik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż układów i urządzeń elektronicznych. • Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych.
059		Murarz-tynkarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich.
060		Muzyk	artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • nie wyróżnia się
061		Obuwnik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie obuwia.
062		Ogrodnik	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych.
063		Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej metali.
064		Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Obsługa maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych.
065		Operator maszyn i urządzeń metalurgicznych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesach metalurgicznych.
066		Operator maszyn i urządzeń odlewniczych	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów. • Użytkowanie maszyn i urządzeń do topienia metali.

067		Operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń.
068		Operator maszyn leśnych	usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa maszyn stosowanych do prac leśnych.
069		Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wytwarzanie wyrobów włókienniczych. Wykańczanie wyrobów włókienniczych.
070		Operator obrabiarek skrawających	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Użytkowanie obrabiarek skrawających.
071		Operator urządzeń przemysłu ceramicznego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie surowców i mas ceramicznych. Formowanie, suszenie i wypalanie półfabrykatów ceramicznych.
072		Operator urządzeń przemysłu chemicznego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego.
073		Operator urządzeń przemysłu szklarskiego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wytwarzanie wyrobów ze szkła.
074		Opiekun medyczny	opiekuńcza, usługowa, wychowawcza	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług opiekuńczych osobie chorej i niesamodzielnej.
075		Opiekun osoby starszej	opiekuńcza, usługowa, wychowawcza	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej.
076		Opiekun w domu pomocy społecznej	opiekuńcza, usługowa, wychowawcza	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie podopiecznej.
077		Opiekunka dziecięca	wychowawcza, opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług opiekuńczych i wspomagających rozwój dziecka.
078		Opiekunka środowiskowa	wychowawcza, opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług opiekuńczych.
079		Optyk-mechanik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i naprawa elementów i układów optycznych.
080		Ortoptystka	opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług medycznych w zakresie ortoptyki.

081		Piekarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcja wyrobów piekarskich.
082		Plastyk	artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • nie wyróżnia się
083		Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	usługowa, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie.
084		Protetyk słuchu	opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Świadczenie usług medycznych w zakresie protetyki słuchu.
085		Pszczelarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • rowadzenie produkcji pszczelarskiej.
086		Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	produkcyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych.
087		Rolnik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie produkcji rolniczej.
088		Rybak śródlądowy	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac rybackich w akwakulturze.
089		Sprzedawca	usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie sprzedaży.
090		Stolarz	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie wyrobów stolarskich.
091		Stroiciel fortepianów i pianin	produkcyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Strojenie fortepianów i pianin.
092		Ślusarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi.
093		Tancerz	artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • nie wyróżnia się
094		Tapicer	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie wyrobów tapicerowanych.

095		Technik administracji	usługowa, porządkowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa klienta w jednostkach administracji.
096		Technik agrobiznesu	organizacyjna, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie produkcji rolniczej. Organizacja i prowadzenie przedsiębiorstwa w agrobiznesie.
097		Technik analityk	poznawcza, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie sprzętu, odczynników chemicznych i próbek do badań analitycznych. Wykonywanie badań analitycznych.
098		Technik architektury krajobrazu	produkcyjna, usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Projektowanie, urządzenie i pielęgnacja roślinnych obiektów architektury krajobrazu. Organizacja prac związanych z budową oraz konserwacją obiektów małej architektury krajobrazu.
099		Technik archiwista	porządkowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i prowadzenie archiwum. Opracowywanie materiałów archiwalnych.
100		Technik automatyk sterowania ruchem kolejowym	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i eksploatacja urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym.
101		Technik awionik	porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie obsługi liniowej statków powietrznych i obsługi hangarowej wyposażenia awionicznego.
102		Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	wychowawcza, porządkowa, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy.
103		Technik budownictwa	produkcyjna, organizacyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż konstrukcji budowlanych albo Wykonywanie robót zbrojarskich i betoniarskich, albo Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich. Organizacja i kontrolowanie robót budowlanych. Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej.
104		Technik budownictwa okrętowego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie elementów kadłuba okrętu. Montaż i remont kadłuba okrętu. Organizacja budowy i remontu okrętu oraz montażu maszyn i instalacji okrętowych.
105		Technik budownictwa wodnego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych. Organizacja robót związanych z regulacją cieków naturalnych oraz budową urządzeń wodnych.
106		Technik budowy fortepianów i pianin	produkcyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Budowa fortepianów i pianin. Naprawa fortepianów i pianin.
107		Technik chłodnictwa i klimatyzacji	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż, eksploatacja i konserwacja urządzeń i instalacji chłodniczych. Montaż, eksploatacja i konserwacja urządzeń i instalacji klimatyzacyjnych.

108		Technik cyfrowych procesów graficznych	porządkowa, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie materiałów graficznych do procesu drukowania. Wykonywanie i realizacja projektów multimedialnych. Drukowanie cyfrowe.
109		Technik dentystyczny	produkcyjna, usługowa, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie i naprawa wyrobów medycznych z zakresu protetyki dentystycznej, ortodoncji oraz epitezy twarzy.
110		Technik drogownictwa	organizacyjna, produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie robót drogowych. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg i obiektów mostowych. Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej.
111		Technik dróg i mostów kolejowych	organizacyjna, produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem obiektów mostowych. Sporządzanie kosztorysów oraz przygotowywanie dokumentacji przetargowej.
112		Technik ekonomista	poznawcza, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Planowanie i prowadzenie działalności w organizacji. Prowadzenie rachunkowości.
113		Technik eksploatacji portów i terminali	usługowa, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa podróżnych w portach i terminalach. Organizacja i prowadzenie prac związanych z przeładunkiem oraz magazynowaniem towarów i ładunków w portach i terminalach.
114		Technik elektroenergetyk transportu szynowego	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i eksploatacja sieci zasilających oraz trakcji elektrycznej. Montaż i eksploatacja środków transportu szynowego.
115		Technik elektronik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych. Eksploatacja urządzeń elektronicznych.
116		Technik elektroniki i informatyki medycznej	produkcyjna, poznawcza	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i eksploatacja urządzeń elektronicznych i systemów informatyki medycznej.
117		Technik elektroradiolog	usługowa, opiekuńcza	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług medycznych w zakresie diagnostyki obrazowej, elektromedycznej i radioterapii.
118		Technik elektryk	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i konserwacja maszyn i urządzeń elektrycznych. Montaż i konserwacja instalacji elektrycznych. Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych.
119		Technik energetyk	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii cieplnej. Eksploatacja instalacji i urządzeń do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej.

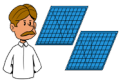

120		Technik farmaceutyczny	usługowa, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz prowadzenie obrotu środkami farmaceutycznymi i materiałami medycznymi.
121		Technik garbarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wyprawianie skór. Organizacja i prowadzenie procesu wyprawy skór.
122		Technik gazownictwa	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych. Organizacja robót związanych z montażem i eksploatacją instalacji gazowych.
123		Technik geodeta	poznawcza, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywanie wyników pomiarów. Obsługa geodezyjna inwestycji budowlanych. Wykonywanie prac geodezyjnych związanych z katastrzem i gospodarką nieruchomościami.
124		Technik geolog	poznawcza	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie prac geologicznych.
125		Technik górnictwa odkrywkowego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja złóż metodą odkrywkową. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż metodą odkrywkową.
126		Technik górnictwa otworowego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja otworowa złóż. Organizacja i prowadzenie eksploatacji otworowej złóż.
127		Technik górnictwa podziemnego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja złóż podziemnych. Organizacja i prowadzenie eksploatacji złóż podziemnych.
128		Technik handlowiec	usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie sprzedaży. Prowadzenie działalności handlowej.
129		Technik hodowca koni	produkcyjna, opiekuńcza	<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie chowu i hodowli koni. Szkolenie i użytkowanie koni.
130		Technik hotelarstwa	usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Planowanie i realizacja usług w recepcji. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie.
131		Technik hutnik	produkcyjna, organizacyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Użytkowanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesach metalurgicznych. Użytkowanie maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej metali. Organizacja i prowadzenie procesów metalurgicznych oraz obróbki plastycznej metali.
132		Technik informatyk	poznawcza, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami. Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami.

133		Technik inżynierii środowiska i melioracji	organizacyjna, produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i prowadzenie robót związanych z budową obiektów inżynierii środowiska. Organizacja i prowadzenie robót melioracyjnych.
134		Technik księgarstwa	usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie sprzedaży. Prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej.
135		Technik leśnik	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona i zagospodarowanie zasobów leśnych. Użytkowanie zasobów leśnych.
136		Technik logistyk	organizacyjna, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania. Zarządzanie środkami technicznymi podczas realizacji procesów transportowych. Organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w jednostkach organizacyjnych.
137		Technik masażysta	opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie usług w zakresie masażu.
138		Technik mechanik	produkcyjna, porządkowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Montaż i obsługa maszyn i urządzeń albo Użytkowanie obrabiarek skrawających, albo Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi. Organizacja i nadzorowanie procesów produkcji maszyn i urządzeń.
139		Technik mechanik lotniczy	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie obsługi liniowej i hangarowej statków powietrznych.
140		Technik mechanik okrętowy	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i prowadzenie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych.
141		Technik mechanizacji rolnictwa	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Użytkowanie pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie. Obsługa techniczna oraz naprawa pojazdów, maszyn i urządzeń stosowanych w rolnictwie. Organizacja prac związanych z eksploatacją środków technicznych stosowanych w rolnictwie.
142		Technik mechatronik	produkcyjna, poznawcza	<ul style="list-style-type: none"> Montaż urządzeń i systemów mechatronicznych. Eksploatacja urządzeń i systemów mechatronicznych. Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechatronicznych.
143		Technik nawigator morski	porządkowa, poznawcza, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Pełnienie wachty morskiej i portowej.
144		Technik obsługi turystycznej	usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Planowanie i realizacja imprez i usług turystycznych. Prowadzenie informacji turystycznej oraz sprzedaż usług turystycznych.

145		Technik obuwnik	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie obuwia. • Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania obuwia.
146		Technik ochrony fizycznej osób i mienia	wychowawcza, usługowa, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona osób i mienia.
147		Technik ochrony środowiska	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Ocena stanu środowiska. • Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska.
148		Technik odlewnik	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Użytkowanie maszyn i urządzeń do wykonywania odlewów. • Użytkowanie maszyn i urządzeń do topienia metali. • Organizacja i nadzorowanie procesu odlewniczego.
149		Technik ogrodnik	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych. • Planowanie i organizacja prac ogrodniczych.
150		Technik optyk	produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i naprawa elementów i układów optycznych. • Wykonywanie i naprawa pomocy wzrokowych.
151		Technik organizacji reklamy	organizacyjna, usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Sprzedaż produktów i usług reklamowych. • Organizacja i prowadzenie kampanii reklamowej.
152		Technik ortopeda	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i dobieranie przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych.
153		Technik papiernictwa	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcja mas włóknistych i wytworów papierniczych. • Przetwórstwo wytworów papierniczych.
154		Technik pojazdów samochodowych	produkcyjna, usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Diagnostowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych. • Diagnostowanie oraz naprawa elektrycznych i elektronicznych układów pojazdów samochodowych. • Organizacja i prowadzenie procesu obsługi pojazdów samochodowych.
155		Technik pożarnictwa	wychowawcza, usługowa, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie działań ratowniczych. • Zarządzanie działaniami ratowniczymi.
156		Technik prac biurowych	porządkowa, usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac biurowych.
157		Technik procesów drukowania	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja procesów drukowania z form drukowych. • Planowanie i kontrola produkcji poligraficznej.

158		Technik procesów introligatorskich	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja procesów introligatorskich. Planowanie i kontrola produkcji poligraficznej.
159		Technik przeróbki kopalin stałych	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie procesu przeróbki kopalin stałych. Organizacja procesu przeróbki kopalin stałych.
160		Technik przetwórstwa mleczarskiego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń. Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów mleczarskich.
161		Technik pszczelarz	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie produkcji pszczelarskiej. Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej i pszczelarskiej.
162		Technik rachunkowości	porządkowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie rachunkowości. Rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych.
163		Technik realizacji dźwięku	organizacyjna, artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż nagrań dźwiękowych. Realizacja nagrań studyjnych.
164		Technik realizacji nagrań i nagłośnień	organizacyjna, artystyczna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja nagrań. Realizacja nagłośnień.
165		Technik renowacji elementów architektury	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie i renowacja detali architektonicznych. Prowadzenie prac renowatorskich elementów architektury.
166		Technik rolnik	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie produkcji rolniczej. Organizacja i nadzorowanie produkcji rolniczej.
167		Technik rybactwa śródlądowego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie prac rybackich w akwakulturze. Organizacja prac rybackich w akwakulturze.
168		Technik rybołówstwa morskiego	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Pełnienie wachty morskiej i portowej na statku rybackim.
169		Technik spedytor	organizacyjna, usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i nadzorowanie transportu. Obsługa klientów i kontrahentów.
170		Technik sterylizacji medycznej	porządkowa, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie dezynfekcji i sterylizacji medycznej.
171		Technik technologii ceramicznej	produkcyjna, organizacyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowywanie surowców i mas ceramicznych. Formowanie, suszenie i wypalanie półfabrykatów ceramicznych. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów ceramicznych.

172		Technik technologii chemicznej	organizacyjna, produkcyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego. Organizacja i kontrolowanie procesów technologicznych w przemyśle chemicznym.
173		Technik technologii drewna	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wytwarzanie wyrobów stolarskich. Organizacja i prowadzenie procesów przetwarzania drewna.
174		Technik technologii odzieży	produkcyjna, organizacyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie usług krawieckich. Projektowanie wyrobów odzieżowych. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych.
175		Technik technologii szkła	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wytwarzanie wyrobów ze szkła. Organizacja procesów wytwarzania wyrobów ze szkła.
176		Technik technologii wyrobów skórzanych	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kaletniczych albo Wykonywanie, naprawa i renowacja wyrobów kuśnierskich. Organizacja i prowadzenie procesów wytwarzania wyrobów skórzanych.
177		Technik technologii żywności	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Produkcja wyrobów spożywczych z wykorzystaniem maszyn i urządzeń albo Produkcja wyrobów piekarskich, albo Produkcja wyrobów cukierniczych, albo Produkcja przetworów mięsnych i tłuszczowych. Organizacja i nadzorowanie produkcji wyrobów spożywczych.
178		Technik teleinformatyk	poznawcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Uruchamianie oraz utrzymanie terminali i przyłączy abonenckich. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami. Montaż i eksploatacja sieci rozległych.
179		Technik telekomunikacji	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> Montaż, konfiguracja i utrzymanie urządzeń sieci telekomunikacyjnych. Uruchamianie oraz utrzymanie linii i urządzeń transmisji cyfrowej. Montaż, uruchamianie i utrzymanie sieci transmisyjnych.
180		Technik transportu drogowego	porządkowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Eksploatacja środków transportu drogowego. Organizacja przewozu środkami transportu drogowego.
181		Technik transportu kolejowego	porządkowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Organizacja i prowadzenie ruchu pociągów. Planowanie i realizacja przewozów kolejowych.
182		Technik turystyki wiejskiej	usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich. Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego.
183		Technik tyfloinformatyk	poznawcza, wychowawcza	<ul style="list-style-type: none"> Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową.

184		Technik urządzeń dźwigowych	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż i konserwacja urządzeń dźwigowych. • Organizacja prac związanych z budową, montażem i konserwacją urządzeń dźwigowych.
185		Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Montaż urządzeń i systemów energetyki odnawialnej. • Eksploatacja urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.
186		Technik urządzeń sanitarnych	produkcyjna, usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót związanych z budową i remontem sieci komunalnych. • Wykonywanie robót związanych z montażem i remontem instalacji sanitarnych. • Organizacja robót związanych z budową i eksploatacją sieci komunalnych oraz instalacji sanitarnych.
187		Technik usług fryzjerskich	usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie zabiegów fryzjerskich. • Projektowanie fryzur.
188		Technik usług kosmetycznych	usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie zabiegów kosmetycznych twarzy. • Wykonywanie zabiegów kosmetycznych ciała, dłoni i stóp.
189		Technik usług pocztowych i finansowych	porządkowa, usługowa, informacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Świadczenie usług pocztowych, finansowych i kurierskich oraz w zakresie obrotu towarowego. • Wykonywanie zadań rozdzielczo-ekspedycyjnych w usługach pocztowych i kurierskich.
190		Technik weterynarii	opiekuńcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie chowu, hodowli i inseminacji zwierząt. • Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu usług weterynaryjnych. • Wykonywanie czynności pomocniczych z zakresu realizacji zadań inspekcji weterynaryjnej.
191		Technik wiertnik	produkcyjna, organizacyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac wiertniczych. • Organizacja i prowadzenie prac wiertniczych.
192		Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	produkcyjna, organizacyjna, artystyczna	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych. • Opracowywanie dokumentacji wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. • Organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych.
193		Technik włókiennik	produkcyjna, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wytwarzanie wyrobów włókienniczych. • Wykańczanie wyrobów włókienniczych. • Organizacja i nadzorowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych.
194		Technik żeglugi śródlądowej	organizacyjna, porządkowa	<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych. • Obsługa siłowni statkowych, urządzeń pomocniczych i mechanizmów pokładowych.
195		Technik żywienia i usług gastronomicznych	produkcyjna, usługowa, organizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Sporządzanie potraw i napojów. • Organizacja żywienia i usług gastronomicznych.

196		Terapeuta zajęciowy	opiekuńcza, wychowawcza, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej.
197		Wędliniarz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcja przetworów mięsnych i tłuszczowych.
198		Wiertacz	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie prac wiertniczych.
199		Zdun	produkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie robót zduńskich.
200		Zegarmistrz	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Naprawa zegarów i zegarków.
201		Złotnik-jubiler	produkcyjna, usługowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie i naprawa wyrobów złotniczych i jubilerskich.